СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CIX П'ЯТНИЦЯ, 1 ЛИСТОПАДА 2002 РОКУ ЧИСЛО 44 VOL. CIX FRIDAY, NOVEMBER 1, 2002 No. 44

Засідання Україна-НАТО з питань військової реформи

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – 28 жовтня у Лівадійському палаці в Ялті розпочалося засідання спільної робочої групи Україна-НАТО з питань військової реформи. 30 жовтня учасники затвердили пропозиції про пріоритетні напрямки діяльности групи на 2003-2004 роки. Засідання проходить під головуванням заступника секретаря Ради національної безпеки і оборони України Сергія Пирожкова та помічника Генерального секретаря НАТО Едґара Баклі.

С. Пирожков повідомив, що на „Празькій зустрічі" НАТО 21 - 22 листопада Україна плянує підписати спільний плян дій з альянсом. За словами С. Пирожкова, цей документ тісно пов'язаний з пляном дій щодо членства, який при вступі до НАТО підписують країни-претенденти. „Ми сподіваємось, що цей документ (спільний плян) буде проміжною фазою для підписання Україною пляну дій щодо членства в НАТО", – сказав С. Пирожков і зазначив, що спільний плян дій України з НАТО готувався в Україні й зараз проходить спільне доопрацювання в Політичному комітеті НАТО. Як зазначив у вступному слові помічник Генерального секретаря НАТО Едгар Баклі, мета цього заходу – надати новий поштовх спільним цілям України та НАТО, а також підбити підсумки щодо просування в певних галузях військової реформи.

Пропозиції передбачають сприяння розвиткові цивільно-військових взаємин та експертну підтримку військової реформи. Сторони домовилися спільно розглянути можливості зі залучення українських підрозділів до пошукових і рятувальних операцій. Серед домовленостей – сприяння проведенню на базі Національної академії оборони та Академії державного управління при Президентові України курсу з питань цивільно-військового співробітництва і демократичної контролі над збройними силами, а також із проблем безпеки та оборони.

Тим часом Україна готується до празької зустрічі НАТО. Як зазначив 29 жовтня державний секретар Міністерства закордонних справ України Юрій Сергеєв, у Рейк'явіку Україна отримала запрошення на празьку зустріч НАТО, і „ми весь час готуємося до цієї зустрічі". (Україна отримала запрошення на засіданні Комісії Україна-НАТО, яке проходило у травні в столиці Ісляндії).

Речник НАТО Ів Бродер 30 жовтня сказав, що Північноатлантична Рада ухвалила рішення про проведення засідання спільної комісії НАТО–Україна під час майбутнього празького саміту на рівні міністрів закордонних справ.

Це рішення, зазначив Ів Бродер, було ухвалене з тією метою, аби й надалі розвивати добрі взаємини з Україною та продовжувати здійснювати вже ухвалені плани співробітництва. Однією із обставин, чому празьке засідання спільної комісії Україна-НАТО переводиться у формат зустрічі міністрів, а не глав держав, є справа можливого продажу Україною „Кольчуг" до Іраку.

Х. Ф.

„Патріярший собор – для всього Києва"

КИЇВ. – У неділю, 27 жовтня, в столиці України, на вулиці Микільсько-Слобідський відбулося освячення наріжного каменя, на якому започаткувалося будівництво Патріяршого собору Воскресіння Христового Української Греко-Католицької Церкви. Освячення здійснив Верховний Архиєпископ УГКЦ Любомир кардинал Гузар, у церемонії також брали участь Апостольський нунцій в Україні Микола Етерович, екзарх Києво-Вишгородського екзархату УГКЦ Владика Василь Медвіт та десять інших владик УГКЦ з України і з-поза її меж.

Перед церемонією освячення, у київській церкві св. Василія Великого, на Вознесенському узвозі, була відслужена Архиєрейська Божественна Літургія. Промовляючи проповідь, Владика Любомир висловив надзвичайно важливі і цінні думки, які провіщують таке бажане для України об'єднання її Церков у єдиному патріярхаті.

Зокрема Верховний Архиєпископ УГКЦ Любомир кардинал Гузар сказав: „Неважко уявити собі, як тисячу років тому кияни, бажаючи взяти участь в неділю у Святій Літургії, йшли вулицями столичного міста і звертали в будь-яку церкву, яка траплялася їм по дорозі. А сьогодні храми стали немовби свідками трагічного поділу, який торкнувся і нас, Володимирових нащадків. І кожен з нас обережно вибирає храм, до якого збирається йти. Тому тепер, коли ми засновуємо храм для греко-католиків, хтось

(Закінчення на стор. 5)

„Критика-Коментарі": наш культурний продукт може конкурувати!

Юрій Шевчук

У листопаді цього року на інтернет-сайті www.brama.com, провідному порталі Інтернету, присвяченому Україні, замайорить реклямний прапорець із написом „Критика". Ця на перший погляд скромна подія має певну знаковість для сучасних змагань за майбутнє українства в добу незалежности. Йдеться про справу не патетики, а буденної практики, яка крок за кроком створює нову українську тотожність XXI століття.

Спочатку маленький відступ. Сьогодні навряд чи варто когось переконувати, що доля української мови і культури загалом залежить не лише від кількости їх носіїв, але насамперед від якости української культурної продукції. Повість, кінофільм, радіо чи телевізійна програма, театральна п'єса, створені на високому фаховому рівні, наповнені змістом, що має універсальний магнетизм, самі собою знімають проблему мови. Вони приваблюють загального глядача без огляду на те, якою мовою він мислить, власне так, як сьогодні цей загальний глядач в Україні головно споживає російськомовний культурний продукт. Сьогодні україномовна культура у всіх її формах змушена конкурувати із російськомовною, продукованою як в Україні, так і за її східніми кордонами. Постійні нарікання на нерівноправний стан українського книговидання, на відсутність державної підтримки української культури, загибель кінематографу і т. ін. затіняють іншу, відраднішу реальність – а саме, що за останні роки в Україні поширилися культурні продукти, які за якістю не лише успішно змагаються із конкурентами, але часом таких конкурентів навіть не мають.

До обмеженого числа таких „малоймовірних" продуктів належить журнал „Критика", який заснував у Києві професор української літератури Гарвардського університету Григорій Грабович. Історія виникнення журналу в одночас і банальна, і промовиста. Банальна, бо великою мірою повторює те, що раніше вже мало місце в іншій час, в іншій країні, за участю інших дійових осіб. Промовиста, бо вкотре свідчить, як багато важить у поступі спільноти ідея, посвята й одержимість окремих особистостей.

„Критика" постала як відповідь українців, їхньої культурної еліти на ньюйоркський двотижневик „The New York Review of Books" чи лондонський тижневик „Times Literary Supplement". На відміну від своїх невтрально названих західніх взірців, новий журнал вже самою назвою спонукав читача до перевороту у власній голові, – скептично чи принаймні критично наставитися до світу. Не забуваймо, що йдеться про читача, якого поколіннями привчали вдячно погоджуватися із істинами інших та бути інстинктивним конформістом.

За шість років свого існування журнал не лише довів власну витривалість в далеко не сприятливих умовах, але й дав життя двом іншим високоякісним культурним продуктам: книжковому видавництву „Критика" та україномовному інтернет-тижневику „Критика-Коментарі". Вони обидва творяться на ринках, що мають стратегічну вагу для „бути-чи-не-бути" української культури і мови – відповідно у книговиданні та міжнародній мережі Інтернет.

Сьогодні мова про інтернет-проєкт „Критика-Коментарі". Започаткований 3 травня 2002 року завдяки фінансовій підтримці української кредитівки „Самопоміч" у Нью-Йорку, Міжнародного фонду „Відродження" та Фонду катедр українознавства, аналітичний інтернет-тижневик „Критика-Коментарі" за своїм форматом, формою подання змісту, звертанням до читача, підходом до трактування інформації є продуктом моменту у найкращому сенсі слова і займає особливе місце серед інших інтернет-видань, що сьогодні змагаються за українського споживача інформації.

„Критика-Коментарі" ставить перед собою амбітні цілі, серед них: фахова експертиза різноманітних аспектів суспільно-політичного та інтелектуального життя в Україні й у світі, аналіза громадської думки щодо ключових подій і проблем сьогодення, творення українського інтелектуального дискурсу та рефлексія над його підвалинами.

Форма подання „Коментарів" свідчить про те, наскільки гостро автори проєкту відчувають потреби моменту. На відміну від журналу „Критика" з його розлогістю подання, академізмом, науковим жарґоном, який часто є не прозорим для більш масового

(Закінчення на стор. 5)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Підписано документи щодо ґазового консорціюму

КИЇВ. – 29 жовтня у Києві російський „Ґазпром" і український „Нафтоґаз України" підписали засновницькі документи для створення „Міжнародного консорціюму з управління і розвитку ґазотранспортної системи України". Згідно з підписаними документами, „Ґазпром" і „Нафтоґаз України" внесуть до статутного капіталу спільної компанії рівними частками суму, яка на початковому етапі становитиме 1 млн. дол. США. На кошти, виділені засновниками, буде розпочато передінвестиційні дослідження, які плянується завершити до літа 2003 року. Спільна компанія буде зареєстрована в Києві згідно з вимогами українського законодавства. Згідно з повідомленням, протягом двох найближчих тижнів представники „Ґазпрому" і „Нафтоґазу України" проведуть перші збори засновників, де буде обрано Раду засновників і призначено керівні органи компанії. У жовтні цього року в Кишиневі відбулося пленарне засідання Ради глав держав СНД. Під час нього у присутності Президента Росії Володимира Путіна і Президента України Леоніда Кучми прем'єр-міністри обох держав Михайло Касьянов і Анатолій Кінах підписали міжурядову угоду про стратегічну співпрацю в енерґетичній області.

Перевірятимуть податківців Львівської области

ЛЬВІВ. – Створено спеціяльну слідчу групу , яка перевірятиме діяльність податкової адміністрації у Львівській області та її керівника Сергія Медведчука, брата голови президентської адміністрації Віктора Медведчука. Перевірки проходитимуть на вимогу депутатів Верховної Ради України від фракції „Наша Україна". Комісія впродовж двох тижнів розслідуватиме факти зловживання керівництва податкової адміністрації, наведені у заяві блькоу „Наша Україна". Як повідомив народний депутат Тарас Стецьків, до складу групи увійшло близько десяти слідчих та два народні депутати. За словами Т. Стецькова, головна увага буде спрямована на перевірку фактів несплати податків, відмивання грошей, фінансування політичних структур та благодійних фондів за рахунок цих грошей. Якщо факти підтвердяться, то Микола Азаров пообіцяв народним депутатам звернутися до Президента з поданням про звільнення Сергія Медведчука.

Міжнародна виставка нафтоґазової промисловости

КИЇВ. – 28 жовтня відкрилася шоста міжнародна виставка нафтоґазової промисловости „Нафта і ґаз - 2002". Організаторами її є Міністерство палива й енерґетики України, НАК „Нафтоґаз України" та АККО Інтернешнл, а участь в ній беруть близько 120 компаній з 15 країн світу – Австрії, Великої Британії, Німеччини, Угорщини, Голяндії, Росії, Франції та інших. Окремими експозиціями представлені Польща і США. Вперше у такій виставці беруть участь представники Азербайджану і Китаю. Відкриваючи виставку, український прем'єр-міністер Анатолій Кінах наголосив, що нафтоґазовий комплекс України є „дуже серйозною" складовою національної економіки. Він зазначив, що подальше реформування комплексу має вирішальне значення для зміцнення економічної потужности держави, а також є чинником гідної інтеґрації України в Европу. Наступного дня, 29 жовтня, відкриваючи Міжнародну конференцію „Нафта і ґаз-2002" у Києві, прем`єр-міністер України А. Кінах закликав найбільші европейські компанії, що працюють в нафтоґазовій галузі, взяти активну участь у здійсненні проєкту Евразійського нафтотранспортного коридору. А. Кінах зазначив, що успішне функціонування української частини Евразійської нафтотранспортної системи дозволить не лише диверсифікувати енерґопостачання европейських країн, але й створити надійнішу світову систему транспортування нафти. За словами прем`єра, насамперед потрібно приділити увагу технічній та технологічній надійності Евразійської нафтотранспортної системи, а також її конкурентоспроможності.

Завершено реструктуризацію боргу України з Японією

КИЇВ. – Україна завершила реструктуризацію державного боргу України перед Японією в рамках Паризького клюбу кредиторів. 29 жовтня міністер фінансів України Ігор Юшко та тимчасово повірений у справах Японії в Україні Шусуке Ватанабе підписали угоду про реструктуризацію державного боргу України перед Японією. (Японія є останньою країною Паризького клюбу, з якою Україна ще не підписала угоди про реструктуризацію). За словами Ігоря Юшка, угода передбачає реструктуризацію частини держборгу України перед Японією на суму близько 60 млн. дол. терміном на 12 років за ставкою 2.55 відсотка. При цьому перші три роки є пільговими.

Міністер оборони України відвідав США

ВАШІНҐТОН. – Міністер оборони України Володимир Шкідченко 25 жовтня завершив візиту у Сполучених Штатах, де його на офіційному рівні прийняв у Пентагоні секретар Департаменту оборони Доналд Рамсфелд. Згідно з повідомленням Міністерства оборони України, на порядку денному зустрічі було питання двостороннього співробітництва оборонних відомств України й США, взаємини України – НАТО та стан і перспективи реформування Збройних сил України. Раніше під час візити української делеґації до Центрального командування збройних сил США у Тампі на Фльориді представник цього координаційного центру високо оцінив участь України в міжнародній антитерористичній кампанії.

Готуються до судового процесу щодо П. Лазаренка

САН-ФРАНЦІСКО. – У Сполучених Штатах триває підготування до судового процесу над колишнім прем'єр-міністром України Павлом Лазаренком. Прокурори та захисники інтересів колишнього прем'єр-міністра України Павла Лазаренка, з участю судді Мартіна Дженкінса, розпочали 25 жовтня, в суді у Сан-Франціско в Каліфорнії, обговорювати стан цієї справи та визначали дати початку судового процесу. Колишнього прем'єр-міністра американська прокуратура звинувачує у відмиванні 114 мільйонів долярів через американські фінансові інституції. Адвокати П. Лазаренка заявили, що Павло Лазаренко є невинним.

Крашенинніков втручається у внутрішні справи України

СИМФЕРОПОЛЬ. – Громадсько-політичні організації Криму висловили обурення „брутальним втручанням голови думського комітету зі законодавства Крашеннікова Державної Думи Росії у внутрішні справи України з приводу державности російської мови", – про це йде мова у заяві, оприлюдненій 23 жовтня в Симферополі. Автори заяви радять Крашенинннікову, який публічно підтримав звернення Верховної Ради Криму щодо державного статусу російської мови в Україні, замість порад українському парляментові, посприяти ратифікації російською Думою Міжнародної Хартії мов національних меншин і надати українській мові статусу другої державної на території Росії. Представники кримської громадськости вимагають від керівництва України висловити протест із приводу втручання російських депутатів в українські справи, а від міністра закордонних справ України – надіслати МЗС Росії відповідну ноту.

У Білій Церкві стався вибух

КИЇВ. – Повністю запевнено безпеку трьох під'їздів житлового будинку в Білій Церкві (Київська область), де 25 жовтня стався вибух газу. Як повідомили у Міністерстві з питань надзвичайних ситуацій, зі зруйнованих та пошкоджених квартир евакуйовано та розміщено у готелі „Рось" 98 мешканців будинку. Демонтовано порушені конструкції технічного, дев'ятого та восьмого поверхів. Пошуково-рятувальні роботи тривають. До них залучено 202 чоловік і 20 одиниць техніки. 27 жовтня пошукова група аварійно-рятувального загону МНС України знайшла тіла ще двох загиблих під час вибуху. Як повідомили у вище згаданому Міністерстві, тіла двох дівчат – 1987 та 1986 року народження – було знайдено під уламками плит на сьомому поверсі. Таким чином, всього внаслідок вибуху загинули три особи, а одна особа в тяжкому стані перебуває в лікарні .

Зростає дитяча безпритульність

КИЇВ. – 22 жовтня відбулася Всеукраїнська селекторна нарада з питань запобігання дитячої бездоглядности, профілактики правопорушень, злочинности серед неповнолітніх, під час якої голова Державного комітету України для справ сім'ї і молоді Валентина Шевченко заявила , що на даний момент в Україні нараховується понад 100,000 безпритульних дітей. На сьогодні в Україні діє 89 притулків для неповнолітніх, 113 дитячих будинків сімейного типу, 100 прийомних сімей. За 6 місяців 2002 року соціяльний захист у цих закладах одержали біля 16,000 тисяч дітей.

Турботи Кримського українського театру

СИМФЕРОПОЛЬ. –30 жовтня директор театру Володимир Згурський повідомив, що Кримський український театр призупинить свою працю, оскільки суд задовольнив позов організацій-підрядників, які ремонтували театр у 2001 році, і наклав арешт на його рахунки. За словами директора театру, борг виник через те, що бюджет автономії так і не виділив 300 тисяч гривень, передбачених у 2001 році на ремонт. А в бюджеті нинішнього року кошти на погашення боргу перед організаціями-підрядниками не закладені. Українські актори чекали, що новий уряд Сергія Куницина внесе пропозицію про виділення необхідних сум до Верховної Ради АРК, однак дотепер уряд мовчить, – сказав В. Згурський. Через бездіяльність влади у погашенні боргу і рішення суду театр немає коштів не тільки на нові постановки, але й на щоденну діяльність. Кримський український театр – єдиний україномовний театральний заклад на Кримському півострові.

Щаслива футболка

МАДРИД, Еспанія. – Згідно з повідомленням від 30 жовтня, 11-річний Андрійко Кузьменко невдовзі поїде у гості до футболістів мадридського клюбу „Реал". Футбольний клюб „Реал" розшукував і знайшов 11-річного українського хлопчика – очевидця летунської катастрофи на Скнилівському летовищі 27 липня. Хлопчиком зацікавилися за допомогою оприлюдненої світлини юного львів'янина, який того дня мав на собі футболку з емблемою відомої еспанської команди.

За повідомленнями інформаційних аґентств

Чеченці захопили у Театральному центрі закладників

Спецслужби Росії вбили громадян Росії, інших держав

МОСКВА. – 23 жовтня близько 50 озброєних чеченців захопили Театральний центр, де близько 700 осіб дивилися виставу „Норд - Ост". Чеченці зажадали негайного виведення російського війська з Чечні і припинення війни з цією республікою, яка ще у 1991 році проголосила незалежність і намагається вийти зі складу Російської Федерації. Якщо умова чеченців не буде виконана, вони погрожували підірвати будівлю.

Згідно зі заявою представників президента Ічкерії-Чечні Аслана Масхадова, акцію в Москві здійснили бійці так званого Ісламського полку особливого призначення Збройних сил Ічкерії-Чечні під безпосереднім командуванням Мовсара Бараєва. Серед чеченських бійців були також жінки-смертниці, вдови полеглих вояків. Кожний був обв'язаний гранатами та вибуховими пристроями і озброєний автоматом або пістолетом.

Через депутата Державної Думи від Чечні Асланбека Аслаханова, що зустрічався з представниками сепаратистів, вони переказали російській владі свою основну вимогу: негайно припинити війну в Чечні й вивести звідти федеральні війська. В разі спроби російських силових підрозділів взяти будинок штурмом, його буде підірвано. Чеченці дали росіянам тиждень на роздуми. Територія навколо концертної залі була оточена тисячами нарядів міліції, ФСБ та інших російських спецслужб. На віддалі чергували сотні авт швидкої допомоги та пожежних команд. В районі театру був заборонений рух будь-якого транспорту, крім службового.

Кореспондентам російського телеканалу НТВ разом з директором Центру медицини катастроф Леонідом Рошалем дозволили побувати всередині Театрального центру, куди вони доставили партію медикаментів. Увечорі 23 жовтня бойовики відпустили близько 150 осіб – жінок і дітей, наступного дня ще кільканадцять. Одна закладниця загинула за невідомих обставин у перший день. Дві закладниці спромоглися втекти. Дехто із заручників скористався мобільними телефонами, щоб розповісти про умови утримання у театрі. Одна жінка закликала владу не штурмувати приміщення: „Єдина умова, яку вони нам висунули, що за кожного свого вбитого негайно розстрілюють десятьох із нас, тому, будь ласка, не штурмуйте будинку. Вони ставляться до нас добре. Не штурмуйте, бо ми всі загинемо. Я благаю вас: тут дуже багато вибухівки, дуже багато. Будь ласка, не штурмуйте - ми вас благаємо". До хворих заручників було допущено лікаря, який доставив їм медикаменти.

Сепаратисти вимагали зустрічі з колишнім віце-прем'єром, головою ліберального Союзу правих сил Борисом Нємцовим та співголовою союзу Іриною Хакамадою, провідником демократичного бльоку Григорієм Явлінським, журналісткою Анною Політковською, яка об'єктивно писала про війну у Чечні.

Біля Театрального центру відбувалося віче з вимогою припинити війну в Чечні, у якому брали участь близько 150 осіб. Один з учасників акції протесту сказав: „Ми прийшли, щоб вони відчули, що ми їх підтримуємо, що вони не покинуті напризволяще, щоб додати їм сил". Близько 70-ти родичів заручників провели акцію протесту на Красній площі.

Західні держави переважно підтримали намір уряду Росії вжити сили проти чеченців, але США застерігали проти штурму захопленого театру, який міг призвести до великих жертв. Керівництво Росії поклало на президента Чечні Аслана Масхадова відповідальність за захоплення заручників.

Директор Федеральної Служби Безпеки Росії Патрушев після наради у президента Путіна заявив, що захоплювачам буде гарантоване життя, якщо потерпілі громадяни у Театральному центрі будуть звільнені. Їм пообіцяли безпечний переїзд за кордон.

Але на світанку 26 жовтня російські спецслужби ввели до театру отруйний ґаз, від якого, за попередніми даними, загинули 117 осіб, з них 54 – жінки, 63 – чоловіки. В цьому числі загинули 8 чужинців (з-поза СНД), серед них один зі США. Із 39 українських громадян, які були заручниками в театральному центрі, від отруєння ґазом померли шість. 646 врятованих дістали тяжке отруєння ґазом. Допомогти потерпілим перешкоджає відмова влади оприлюднити точну природу ґазу, використаного перед тим, як спеціяльні сили розпочали штурм.

Уряд Росії висловив Данії своє невдоволення з приводу проведення на території цієї країни Всесвітнього чеченського конґресу, який закінчився 29 жовтня. У Копенгаґені на прохання російської влади 30 жовтня затриманий Ахмед Закаєв – представник Аслана Масхадова на Всесвітньому чеченському конгресі. 29 жовтня учасники конґресу звернулися з відкритим листом до В. Путіна, у якому засудили захоплення театру, але заявили, що не меншим злочином є „державний тероризм" у Чечні, де від початку війни 1999 року загинуло понад 150 тисяч чеченців.

* * *

Увага світу у останні дні жовтня була звернута до Москви, де відбувалося трагічне дійство. Озброєна група чеченців, чоловіків і жінок, захопила концертну залю разом з глядачами і зажадала від влади негайного в припинення військових дій на їхній рідній, чеченській землі.

Коли у 1991 році настав кінець Радянського Союзу, його республіки проголосили незалежність. Звісно, це був дуже неприємний для Росії факт, адже ще напередодні розвалу ці народи були змушені щодня співати славень, у якому стверджувалося, що „союз непорушний республік свобідних навіки з'єднала великая Русь", і раптом виявилося, що народи тільки й чекали нагоди, щоб позбутися проголошеною Москвою вічного союзу.

Москва цього разу, на відміну від 1918 року, не могла нічого вдіяти проти України, Молдови чи Грузії. Але незалежними забажали стати також чеченці - ледве 500-тисячний кавказький народ. Впоратися з такою малою республікою Москві видавалося за іграшку. Тодішній міністер оборони Павло Грачов сказав, що з невеликим військовим підрозділом він приборкає незалежників за кілька годин. Каральна експедиція проти чеченців триває вже більше десяти років і кінця її не видно. Російська війна проти Чечні обернулася для маленького народу великим горем: вбито велику кількість людей, пограбовано і спалено села, у численних таборах чеченці зазнають тортур. Триває тотальний геноцид малого народу.

Світ має досвід визволення закладників з найскладніших ситуацій. Для цього передовсім застосовують переговори, погоджуються на певні поступки, тому що знають ціну людського життя. В Росії людське життя мало варте.

Подібних до нинішньої трагедій сповнена уся історія більшовицької Росії. Коли військові моряки Кронштадту у 1921 році висловили незгоду з пограбуванням радянською владою їхніх селянських родин, уся залога цієї морської фортеці була розстріляна. Коли на Тамбовщині пограбовані селяни у 1920 році намагалися сказати про свою біду владі, проти них пішло військо під командуванням Михайла Тухачевського, який наказав застосувати смертоносний ґаз. Коли у Новочеркаську в 1963 році робітники прийшли до керівників, щоб сказати про своє злиденне життя, Микита Хрущов звелів розстріляти невинних людей.

У 1995 році чеченці захопили лікарню в Будьонівську на Кубані і на штурм її пішло військо, спричинивши загибель усіх закладників. Тодішній прем'єр Віктор Черномирдін сказав фразу, яку стала популярною: „Ми хотіли, як краще, а вийшло, як завжди".

Цього разу усе повторилося: розправа В. Путіна з групою чеченців тільки продовжує перелік військових акцій проти власного народу. Колишній прем'єр-міністер Росії і керівник зовнішньої розвідки Росії Євген Примаков слушно застеріг президента Росії від продовження війни (газета „День", 30 жовтня): „Жахлива кількість загиблих у Москві настільки велика, що росіяни можуть захотіти за це помститися, але вона повинна також допомогти усім росіянам зрозуміти, що Чечня являє собою політичну проблему, яка вимагає політичного, а не воєнного вирішення". Звісно, Росія тепер намагатиметься переконати світ, що треба було вбити одних, щоб врятувати інших, що йшлося про напад терористів, бо, мовляв, і на США нападали... Але в Америці скоїли злочин її зовнішні вороги, а в Москві театр захопили свої ж громадяни, які не поспішали вбивати, навіть почали відпускати закладників, і тільки прагнули діялогу з владою.

Офіційна Москва не утворила жодної інформаційної служби, яка подала б світові вірогідні вістки про трагедію. Невідомо, який саме ґаз і з чийого наказу було застосовано у театрі (спеціялісти США припускають, що це міг бути опіят). Впродовж усіх днів цієї акції не було з'ясовано, хто саме захопив театр, не назване точне число цих людей. Марними були спроби Росії видати чеченців за мусульманських фундаменталістів, котрих серед сепаратистів, вочевидь, взагалі не було. Ніхто не спробував вислухати самих чеченців, за яких увесь час говорили інші. У пресі з'явилася інформація, що усі чеченці булу вбиті пострілами в голови. Агенція Франс-прес пише, що їхні трупи не віддали близьким і таємно поховали у невідомому місці.

Звісно, захоплення театру з непричетними до політики глядачами не може служити за метод вирішення політичних проблем. Не можна применшувати горя тих, хто так несподівано втратив своїх близьких. Але коли Москва видає військовий злочин проти власного народу за „боротьбу з бандитизмом", ми пригадуємо, як у 1945-52 роках Москва називала бандитами українських борців за незалежність. Історія повторюється... І причина нової трагедії залишається незмінною: Росія силою тримає залежні народи у своєму ярмі.

Л. Х.

Золоті медалі спортовців України з фігурного ковзання

Українські фігуристи Олена Грушина та Руслан Гончаров 27 жовтня стали переможцями першого „Гран-прі" сезону „Skate America" у спортивних танцях, випередивши пари з Росії та США. О. Грушина та Р. Гончаров були попереду протягом всіх змагань і не дали своїм конкурентам жодного шансу на перемогу. У змаганнях жінок ще одна українка – Олена Ляшенко посіла третє місце, поступившись фіґуристкам США. У чоловіків переміг француз Бріан Жубер.

Олена Ляшенко

Олена Грушина та Руслан Гончаров

АМЕРИКА І СВІТ

Човен з втікачами сів на мілині поблизу Маямі

МАЯМІ, Фла. – 29 жовтня понад 200 втікачів – жінок, дітей і чоловіків з Гаїті почали скакати у прибережні води південної Фльориди, після того, як човен, на котрому вони намагалися дістатися до США, сів на мілині. Вибираючись з води, втікачі прямували на автостраду ім. Рікенбакера, котра сполучає острів Кей Біскейн з Маямі, а тоді старалися якнайшвидше дістатися до міста. Одначе повідомлена прибережною сторожею поліція негайно почала виловлювати і затримувати втікачів. Затриманих передано під опіку Імміграційної служби у таборі інтернованих, де справи тих, які просять пристановища, будуть поокремо розглянуті, а всіх інших відішлють назад до Гаїті.

Федеральна влада також звинувачує снайпера

ВАШІНҐТОН. – 29 жовтня Федеральна влада висунула звинувачення в убивстві Джонові Алену Мухамаду, підозрюваному в справі „вашінґтонського снайпера", котрому загрожує смертна кара, якщо буде доведено його причетність до убивств і поранень з метою вимагання грошей від влади. Секретар Департаменту юстиції Джон Ешкрофт заявив, що, не дивлячись на критику противників смертної кари, правоохоронні органи домагатимуться застосування цієї міри покарання. У звинуваченні не згадується 17-річний Джон Лі Малво – згідно з федеральними законами, неповнолітні не можуть бути засуджені до смертної кари. Ветерана американських збройних сил Дж. А. Мухамада та громадянина Ямайки 17-річного Дж. Малво, затримано у Меріленді 24 жовтня, після того, як поліція отримала інформацію про місце перебування їхнього автомобіля. В автомобілі знайдено ґвинтівку з оптичним пристроєм та спеціяльну підставка для неї. Саме з цієї зброї були здійснені щонайменше 11 із 13 нападів, внаслідок яких загинули 10 та були тяжко поранені ще троє осіб. Дж. А. Мухамед, нещодавно навернений у мусульманство, служив у війську і здобував кваліфікацію снайпера. Прокурори Меріленду 25 жовтня висунули шість звинувачень у вбивстві проти Дж. А. Мохамада і його пасинка Дж. Лі Малво. Їх підозрюють у здійсненні серії убивств в околицях Вашінґтону упродовж трьох тижнів. А 26 жовтня в Мишигені агенти Федерального бюро розслідувань заарештували третього підозрюваного в зв'язку з цими злочинами – Натанієла Осборна, який є співвласником авта, в якому були заарештовані двоє головних підозрюваних. Він названий матеріяльним свідком у справі.

Загинув сенатор Пол Велстон

МІНЕАПОЛІС, Мін. – У п'ятницю, 25 жовтня, в летунській катастрофі у північній частині штату Мінесота загинув сенатор-демократ Пол Велстон, його дружина, дочка та четверо інших осіб. Сенатор П. Велстон представляв штат в Сенаті впродовж 12 років. Втрата відомого і популярного у своїм штаті сенатора вразила не тільки рідних, друзів зі Сенату, мешканців Мінесоти, але також всю Демократичну партію. Ідеться про те, що смерть сенатора П. Велстона поставила під знак питання майбутність Сенату, в котрому досі була демократична більшість. З цього приводу Демократична партія звернулася до демократа, колишнього віце-президента Волтера Мондейла, щоб він кандидував від штату Мінесоти на місце загиблого П. Велстона. Треба підкреслити, що це вже вдруге демократи мусять замінювати свого кандидата напередодні цьогорічних листопадових виборів. Спочатку це сталося в Нью-Джерзі, де кандидата Роберта Торіселі замінив Френк Лавтенберґ.

Стихійні лиха навістили Европу

ПАЛЕРМО, Сицилія. – На острові почалося виверження вулкану Етна – найактивнішого в Европі. Вулкан ожив 27 жовтня, після кількох десятків підземних поштовхів. Епіцентр знаходиться прямо під Етною. Вулкан викидає лаву і великі клуби попелу. На схилах гори горять соснові ліси і невеликі будівлі. Для рятувальних робіт залучено літаки пожежної служби. У Західній Европі щонайменше 27 осіб загинули внаслідок стихійного лиха – злив і сильного вітру. Шестеро людей, у тому числі – троє дітей, загинули у Великобританії, семеро – у Німеччині. У Голяндії жертвами стихії стали четверо місцевих жителів. Троє – пропали безвісти. Є жертви на півночі Франції та в Австрії. У деяких районах Західньої Европи було пошкоджене транспортне сполучення – через сильний вітер, швидкість якого сягала 160 км. на годину. Скасовано багато летів у Франції та Великобританії.

Білорусь депортувала провідників російських правих

МІНСЬК, Білорусь. – Органи влади заарештували 23 жовтня на летовищі в Мінську двох чільних російських парляментарів і випровадили їх назад до Москви. Борис Нємцов та Ірина Хакамада – співголови ліберальної партії Союз правих сил, – кажуть, що білоруські правоохоронці підкинули їм папку з підробленими документами та американські доляри. Б. Нємцов та його колега плянували взяти участь у конференції білоруської опозиції з приводу майбутнього російсько-білоруського союзу. Білоруська спецслужба - КҐБ оголосила, що Б.Нємцов з колегами мав при собі підривну літературу, яка загрожує Білорусі. Речник партії СПС Олег Єфрасінін гостро засудив арешт російських політиків у Мінську.

Вчені припускають, що знайшли могилу брата Ісуса Христа

ЄРУСАЛИМ. – Напис „Яків син Йосифа, брат Ісуса" на саркофазі, знайденому біля Єрусалиму, написаний мовою та скриптом 2000-річної давности, може виявитися одним із найбільш ранніх свідчень існування Ісуса Христа. Французький вчений Андре Лємер помітив на саркофазі, який належить приватному колекціонерові, напис арамійською мовою, датований 10-70 роками нашої ери. Розшифрувавши його, дослідник зробив припущення, що саркофаг, скоріш за все, належав братові Ісуса – Якову Праведному. Написи з іменами похованих нерідко зустрічаються на саркофагах того періоду. Згадані імена були поширені в Єрусалимі, однак їх поєднання дає підстави вважати, що йдеться саме про описані в Євангелії особистості. Крім того, згадка брата на саркофазі померлого говорить про те, що саме він був добре відомий, вважає французький вчений. Яків згадується у Новому Завіті декілька разів як брат Господній, який очолив християнську громаду після розп'яття Христа на Голгофі. Вважається, що саме йому першому явився воскреслий Христос. На думку єврейського історика І ст. Іозефуса, Яків був страчений побиттям камінням у 63 році н.е.

„Аль-Кайда" плянує напади на транспортну систему США

ВАШІНҐТОН. – Федеральне бюро розслідування 25 жовтня заявило, що володіє інформацією про пляновану низку терористичних актів на американській залізниці. ФБР передало правоохоронним органам директиву про те, що мережа „Аль-Кайда", можливо, плянує напад на найважливіші мости та транспортні розв'язки країни, а також на вагони з небезпечними матеріялами. Таке попередження ґрунтується на даних, отриманих з допиту тих, кого затримано як причетних до зв`язків з „Аль-Кайдою". Знайдено також документи та фотографії льокомотивів і пляни транспортних шляхів.

За матеріялами ЗМІ

Четвертий звіт Держдепартаменту США „Релігійна свобода в сучасному світі"

ВАШІНҐТОН. – 16 жовтня оприлюднено звіт „Релігійна свобода в сучасному світі", який, на виконання Закону про міжнародну релігійну свободу 1998 року, щороку готує Державний департамент США. Закон зобов'язує Президента США уживати санкції до країн-порушників міжнародних стандартів у сфері релігійної свободи – від дипломатичних демаршів до призупинення допомоги. Релігійна свобода є наріжним каменем американської системи вартостей, тому уряд США не визнає тут компромісів, навіть коли б йшлося про союзників у антитерористичній кампанії.

Новий звіт нагадує, що переважна більшість країн світу проголошує свою відданість релігійним свободам і ґарантує їх своїм громадянам, але більшість населення плянети живе у країнах, де релігійні свободи тією чи іншою мірою порушуються. Звіт клясифікує країни-порушники у п'ять головних груп відповідно до брутальности здійснюваних ними порушень.

Перша група – це тоталітарні й авторитарні режими, які прагнуть цілковито контролювати будь-які вияви релігійної активности. Такі режими вбачають загрозу панівній ідеології у самому факті існування релігійних організацій. Серед країн першої групи –Бірма, В'єтнам, Куба, Китай, Північна Корея.

Інша група порушників – це країни, де здійснюється державна політика дискримінації релігійних меншин і невизнаних релігій. Це, зокрема, Іран, де уряд офіційно санкціонує переслідування християн, багаїстів та мусульман-сунітів; Ірак, де впродовж десятиріч не припиняються арешти, ув'язнення і вбивства представників шиїтської спільноти; Судан, де рахунок убитих християн йде на тисячі, здійснюються насильницькі навернення у іслам, а неурядові ісламські організації відмовляють у допомозі голодуючим-немусульманам; Савдійська Арабія та Пакистан, де заборонено вияви релігійних почуттів не мусульманами, а також Туркменістан, де дозволене вільне існування лише контрольованим мусульманам-сунітам та Російській Православній Церкві та Узбекистан, чиє обмежувальне законодавство вирізняється навіть на середньоазійському тлі.

Окремо розглядається група країн, де уряди ігнорують проблеми дискримінації та переслідувань релігійних меншин і не докладають необхідних зусиль для зупинення релігійної ворожнечі з її численними жертвами. До країн цієї групи звіт відносить Банґладеш, Індію, Індонезію, Нігерію, а також Грузію, де впродовж звітного періоду православні фундаменталісти та поліція здійснили низку погромів у молитовних зібраннях релігійних меншин. Ніхто не був за це покараний.

Ще одна категорія порушників – це держави, що встановили законодавства, які є сприятливими для одних релігійних спільнот і дискримінаційними – для інших. Подібна законотворчість об'єднує Еритрею і Молдову, Бруней і Туреччину, Росію та Йорданію, Малайзію та Ізраїль.

Нарешті, п'ята група – це західньоевропейські демократії, в яких деякі форми виразу релігійних почуттів несправедливо, на думку авторів звіту, асоціюються з небезпечними сектами й культами. Звіт згадує тут Бельгію, Францію й Німеччину.

Щодо України, то, як і у попередні роки, вона отримала пристойну оцінку у сфері дотримання релігійних свобод. Звіт констатує: Конституція 1996 року і закон 1991 року забезпечує свободу релігії і уряд в цілому поважає ці права на практиці; деякі меншини і нетрадиційні релігії відчувають складнощі з реєстрацією й орендою майна. Серед чинників, які неґативно впливають на стан релігійної свободи, названо положення закону, яке обмежує діяльність закордонних місіонерів, міжцерковні конфлікти, політизацію релігійного життя, економічні проблеми.

Натомість зауважується, що в Україні немає державної Церкви, релігійні меншини не відчувають тиску уряду, а місіонери – жорстких заборон. Релігійні організації є єдиним суб'єктом реституції, а теологію включено до переліку визнаних дисциплін. У звіті висловлюється занепокоєння можливим ужорсточенням українського законодавства про свободу совісти нинішнім складом Верховної Ради.

Віктор Єленський
Радіо „Свобода"

Посол США – про українські реалії

КИЇВ. – США переконані в автентичності записів, які зробив в кабінеті Президента України майор М. Мельниченко, – ще раз заявив 28 жовтня посол США в Україні Карлос Паскуаль, коментуючи публікації, які з'явилися в українських мас-медіа 26 жовтня. В них, з посиланням на експерта з Британії, стверджувалось, що записи, зроблені екс-охоронцем Президента України, редаґувалися.

26 жовтня у газеті „2000" з'явилися публікація, де, з посиланням на британського експерта з фонетики Пітера Френча, заявлялось, що компанія Бек-Тек, яка робила аналізу плівок у Вашінґтоні, не могла категорично стверджувати, що ці записи не є редаґованими. Взагалі на цифрових пристроях неможливо визначити, що є оригіналом, що копією, що редаґоване – а що ні, стверджував той же Пітер Френч в інтерв'ю вже українським телеканалам.

У відповідь посол США в Україні Карлос Паскуаль заявив, що американська сторона робила експертизу, не використовуючи дані компанії Бек-Тек:

„Американська експертиза проводилась в лябораторії електронних досліджень ФБР. І ця лябораторія – одна з кращих у світі. Аналіза проводилася з використанням оригіналів записів і оригіналу записуючого присторою. При цьому використовувалися методики, поєднання яких може дати відповідь на запитання, чи були маніпуляції з цифровими записами. Були зроблені висновки, що розривів у записах не було, і не було маніпулювання цифровими файлами. В додаток до цього, відповідні висновки зробили три інші агентства США. Відтак, ми переконані, що записи автентичні. І цей висновок – остаточний".

В інтерв'ю газеті „Дзеркало тижня" 26 жовтня посол, коментуючи ситуацію навколо згоди Президента України і можливого передання зброї до Іраку, наголосив, що „ми не будемо намагатися притягнути Президента Леоніда Кучму до судової відповідальности у зв'язку з його схваленням продажу „Кольчуг".

Згода не суперечить законові, але факт згоди має серйозні моральні наслідки, а також наслідки для існування довіри в двосторонніх взаєминах". Тобто, іншими словами, йдеться про те, що до чинної влади у Києві довіри Вашінґтон вже не матиме.

28 жовтня посол США в Україні повідомив, що Україна найближчим часом буде ознайомлена з висновками міжнародних експертів, які розслідували можливу причетність офіційного Києва до передання станцій „Кольчуга" Іракові.

Сергій Згурець
Радіо „Свобода"

„Критика-коментарі"...

(Закінчення зі стор. 1)

читацтва, „Коментарі" стислі, приступні й динамічні за формою, що разом з тим не веде до приватизації чи „бульваризації" форми викладу. Виявляючи повагу до права читача на власну думку, „Коментарі" разом з тим провокують його до дискусії, спонукають зайняти певну суспільну чи політичну позицію, не лишатися осторонь сучасних проблем. Звідси публіцистична заряджeність, певна дискусійна загостреність інтернет-видання.

Про широту діяпазону та актуальність тем, які висвітлюються в „Коментарях", самі собою говорять заголовки матеріялів, які я подаю навмання: „Рімейк демократизації: вперед до тоталітаризму", „Шоста частина ПДВ розкрадається", „Цензура в XXI столітті – виключення з інформаційного суспільства", „Україна в Европі: погляд з Варшави", „Олігархи в облозі", „Релігія в українських школах: „за" і „проти" та европейські вимоги", „Тупик української армії". Якщо за тематикою „Коментарі" не дублюють свого материнського друкованого видання, то в одному вони з ним приємно споріднені.

Навіть у людини, яка не знає внутрішньої „редакційної кухні" „Коментарів", складається враження, що нове інтернет-видання свідомо намагається залучити до публікації якнайширшу когорту авторів, – не обов'язково однодумців, не обов'язково вже відомих, але майже завжди цікавих вибором проблем, кутом їх висвітлення, журналістичним стилем.

Цей проєкт лише починається, і було б дивно, якби самі „Критика-Коментарі" не було за що критикувати. Першою слабиною, що впадає в очі, є мова – надто часто можна пізнати матеріяли, написані українським варіянтом російської мови.

Щоправда, цей закид можна, ще з більшими на те підставами, зробити майже всім провідним виданням Києва і Львова.

Цей та інші недотяги не затінюють найголовнішого, – що за шість місяців свого існування „Критика-Коментарі" переконливо продемонстрували, що за журналістським та редакційним потенціялом вони в стані ефективно здійснювати важливі цілі, які 3 липня 2002 року в зверненні до читачів оголосила їхня редакція, – і посилити вплив української інтелігенції на перебіг подій і розвиток суспільства, стати „одним із ферментативних чинників для самого суспільства".

Самі „Критика-Коментарі" та електронічну версію журналу „Критика" можна читати на Інтернеті за адресою: www.krytyka.kiev.ua Там же читач знайде інформацію про те, як оформити передплату на журнал.

Загадкове зникнення директора аґенції „Українські новини"

КИЇВ. – Тривають пошуки директора інформаційної агенції „Українські новини" Михайла Коломійця, який не приходить до праці від 21 жовтня. Місцеперебування М. Коломійця наразі невідоме, однак, за даними слідства, він не виходить на працю з особистих мотивів, повідомив начальник центру громадських зв'язків Головного управління внутрішніх справ у Києві Володимир Дмитренко.

28 жовтня „Українські новини" вмістили на своєму сайті повідомлення про зникнення керівника. За свідченням працівників агенції, М. Коломієць припинив керувати справами без пояснень та попередження. Після появи цього повідомлення в пресі співробітники агенції звернулися до міліції. У міліції заявили, що М. Коломієць нікуди не зникав і протягом всього періоду своєї відсутности підтримував зв'язок з рідними та знайомими. Працівники агенції повідомили, що М. Коломієць підтримував зв'язок зі своєю знайомою протягом минулого тижня, однак з 28 жовтня вже не виходив на зв'язок із нею. В одній з таких розмов М. Коломієць повідомив, що перебуває за межами України і збирається покінчити з собою.

УНІАН

Патріярший...

(Закінчення зі стор. 1)

може закинути, що цим будівництвом ми немовби утверджуємо цей поділ, ставимо під ним печать. Для того, щоб заперечити цю думку, хочу підкреслити – про це я вже не раз говорив і перед журналістами, і перед владою, і навіть перед Святішим Отцем у Римі, – що побудовою цього храму ми не утверджуємо поділу, а намагаємося наблизити той час, коли кожен киянин, як за Володимирових княжих часів, зможе сміливо, з чистим сумлінням увійти до будь-якого храму, і коли один Патріярх єдиної Церкви Христової в Україні засяде у храмі святої Софії".

Після Архиєрейської Літургії посвячений Владикою Любомиром наріжний камінь було вмуровано в одну з колон майбутнього Патріяршого собору, будівництво якого вже ведеться. На камені вирізьблений текст, який починається такими словами: „Для прославлення Святої Трійці, во славу апостолів Петра і Павла та покровителя Києва архангела Михаїла і святого папи Климентія І... у престольному граді Києві торжественно закладено наріжний камінь Патріяршого собору...".

Від Церкви відповідальність за будівництво Патріяршого собору несе екзарх Києво-Вишгородський Владика Василь Медвіт. В інтерв'ю для київської газети „День" він також підкреслив: „Ми продовжуємо традицію наших предків-киян, які побудували стільки чудових храмів і соборів у нашому місті. Отже, історія нашого народу не стоїть на місці, а триває. Однак собор будується не для конкретної групи людей – ми цей собор будуємо для вірних нашої Церкви, але водночас і для всього міста Києва. Коли дійде до об'єднання наших Церков в одну помісну Церкву, цей храм стане її власністю".

о. Ігор Яців,
пресс-секретар Глави УГКЦ

Гідний пам'яті чин Першого листопада

Здійснений у Львові Першого листопада 1918 року чин – це тільки короткий спалах в історії визвольних змагань українського народу, однак у спогадах очевидців, у віршах і піснях, та й у поважній політологічнй аналізі він залишився яскравим і багатозначним символом нашого свободолюбства. Одна з таких серійозних аналіз належить незабутньому редакторові „Свободи" Іванові Кедринові-Рудницькому – він залишив у своїх споминах надзвичайно глибокі висновки щодо радикального перелому в українській політичній думці, який стався під впливом подій 1917-1918 років. До того часу ми бачимо „романтичний патріотизм з неясним уявленням рідної волі", „неясні астрофільські концепції самостійної України", бачимо наївну віру „договоритися" з російською демократією, бачимо „автономізм у межах російської держави". „Усі ці та їм подібні течії, – пише далі І. Кедрин-Рудницький, – що ще глибоко нуртували в добі українського національно-патріотичного примітивізму, перетопились в горнилі української революції у виразний світогляд державного самостійництва".

З іншого ж боку, значення горнила ці події не могли б набути без усіх попередніх форм боротьби народу за свободу і незалежність, і в цій багатовіковій тяглості тісно пов'язані козацтво, Шевченко і Котляревський, „весна народів" 1848 року і створення Головної Руської Ради, виникнення Товариства „Просвіта" і Товариства ім. Шевченка, відтак, у липні 1914 року – постання у Львові Головної Української Ради, зформування легендарного Легіону Українських Січових Стрільців.

Отже, ранньої осені 1918 року, коли вже стало очевидним, що Австро-Угорська імперія впаде, свідоме українство Галичини почало активно готуватися до перебрання політичної влади в краї. На зібраннях різних партій обиралися ті люди, які мали зайняти адміністративні пости. Цей момент історики особливо підкреслюють: галичани, в певній мірі призвичаєні до австо-угорського парляментаризму, були орієновані на мирний шлях державотворення.

18 жовтня у Львові на загальних зборах політичних діячів, на яких був присутній Митрополит Андрей Шептицький, було утворено Українську Національну Раду, яка ухвалила резолюцію: „Вся українська національна територія, Східня Галичина з граничною лінією Сяну разом з Лемківщиною, північно-західня Буковина й Угорська Русь уконституйовуються як Українська держава".

Момент був надзвичайно гострий. Польська Ліквідаційна Комісія мала план 1 листопада перебрати владу в усій Галичині. 31 жовтня українська делеґація поставила перед австрійським намісником Галичини генералом Гуйном вимогу передати владу Українській Національній Раді. Ген. Гуйн, не маючи дозволу від цісаря, відмовився це зробити. Частина українських діячів схилялася до того, щоб чекати дозволу від цісаря. І тут все вирішило слово голови Центрального Військового Комітету Дмитра Вітовського: якщо завтра, тобто 1 листопада, Львів не буде в наших руках, то він опиниться в руках поляків. В ніч на 1 листопада українські сотні полковника Д. Вітовського заарештували генерала Гуйна і зайняли усі урядові будинки і стратегічні об'єкти Львова. Вранці 1 листопада – а це була п'ятниця і римо-католики відзначали день Всіх Святих – Львів цвів синьо-жовтими прапорами. То було громом серед ясного неба. Конспірація і залізна дисципліна, з якими готувався цей чин, гідні подиву, тому, власне, здійснено його було блискуче. У спогадах сотника О. Кузьми читаємо: „Цілий переворот відбувся зовсім спокійно і без проливу крови – явище в історії революційних актів дуже рідке. Не інтерновано ні одної людини, нікого не арештовано, не закрито ні одної польської газети".

За цю гуманність Першолистопадового чину треба було заплатити високу ціну: вже наступного дня місцеві поляки стягали свої сили до Львова, вони були добре озброєні, Варшава і Краків негайно подали їм збройну допомогу. Українські ж Січові Стрільці прийшли до Львова аж через пару дорогоцінних днів. Велика Україна тим часом перебувала в огні повстання проти гетьмана Скропадського. Після трьох тижнів героїчних боїв за Львів Українське військо змушене було відступити.

Поразку спричинили дуже складні тогочасні обставини, і вона була лише зовнішня, фізична, збройна. В морально-політичному сенсі Першолистопадовий зрив записав в українську історію сторінку, яка викликає захоплення і гордість за всіх її відомих і невідомих авторів.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про спомини, що припадають порохом

Перекидаю ще і ще раз останні номери нашої „Свободи", та ніяк не можу знайти ні однієї згадки про відзначення Листопадового зриву.

Як завжди, останні сторінки повні оголошень щодо різних імпрез – доповідей, з'їздів, показів моди, балів-карнавалів – але ні одного повідомлення про відзначення 1 Листопада. Чи воно завжди так було?

Щоб переконатися, як це було перед кількома роками, іду до архівів „Свободи" і переглядаю один за одним річники із попереднього десятиріччя. А там аж роїться від листопадових повідомлень. Доповіді, свята, академії різних наших установ, цілої громади в одному чи іншому місті. Значить, ми загально відзначали ці національні роковини – громадою, молодечими організаціями і Церквою. Сьогодні тільки у внутрішніх повідомленнях є згадки про цю річницю. Чому воно так? Чи „притемнили" святкування цієї річниці інші „круглі дати", що припали на цей рік? Чи зникає відзначення Листопадового зриву, тому що вже немає між живими тих, що брали в ньому участь або стояли близько цих подій?

Чи надто мало знають про історичне значення Листопадового зриву ті, що тепер провадять національне і громадське життя нашої спільноти? А може, тому, що ці події відбувалися у Західній Україні – вони залишилися чужими для почувань і чинів у східніх областях?

Але, здається, вони сьогодні вже є чужими для цілого нового покоління українців, що, борючись за засоби до життя свого і родини, стало немов якимось мандрівним племенем, що живе на усіх західніх землях Европи та Америки. Ні, вічні мандрівники не мають часу та охоти впізнавати спомини минулого, а з тим і спомини про світлі та темні сторінки нашої історії.. Тим часом наша історія дає стільки можливостей до споминів, що є що читати і є що згадувати – коби тільки були охочі.

Але тепер, коли раз-у-раз появляються спомини з переживань Другої світової війни, як і переживань під совєтською окупацією, силою саме цього спомини із Першої світової війни, а вже зокрема із активної участі нашої тодішньої молоді, відійшли на дальший плян та припали порохом. Хто їх сьогодні читає та хто вияснює хоча б значення Листопадового зриву в нашій історії молодшим поколінням? Відійшли також на заслужений вічний відпочинок члени організацій колишніх УСС-ів, відійшли славні співці стрілецької слави, як незабутні Лев Лепкий, Роман Купчинський та інші. Ще стараються продовжувати давню традицію наші пластуни, проводячи „Листопадові апелі", ще відбуваються поминальні Богослужби з неодмінними прапороносцями, але на тому звичайно кінчається.

Припадає порохом спомин про Листопадовий зрив. Але для його співучасників та довго ще опісля це був один з найкращих у житті: „Пожовкле листя, сіре небо".

Чи можна нам сьогодні забути зовсім ці слова Р. Купчинського, писані гарячим серцем і патріотичними почуваннями?

О-КА

Президент України – учасникам урочистої академії з нагоди 60-річчя Української Повстанської Армії

Сердечно вітаю учасників високоповажного зібрання та всіх ветеранів Української Повстанської Армії з 60-ою річницею утворення УПА.

Величною і сповненою драматизму є українська історія. Протягом століть наш народ наполегливо виборював право життя у власній державі, поклавши на олтар свободи мільйони життів своїх синів і дочок. Свій внесок у цю святу справу зробили її вояки Української Повстанської Армії.

Ви, як мало хто інший, на власних долях відчули найтрагічніший урок нашої історії – урок бездержавности, знаєте справжню ціну досягнутій на рубежі третього тисячоліття української незалежності.

Нині, коли Україна відродилася з попелу втрат, завданням всього суспільства, кожного свідомого українського громадянина є зміцнення незалежности, витворення могутньої та незалежної держави. Держави, в якій усі спроби посварити й роз'єднати нас були б безсилими.

Переконаний, що ветерани Української Повстанської Армії і надалі будуть надійною опорою нашої державності.

Зичу Вам, шановні ветерани, міцного здоров'я, миру і впевнености у майбутньому, добробуту та спокою у Ваших оселях і родинах.

Слава Україні!

Л. Кучма

(Київ, 12 жовтня 2002 р.)

СВОБОДА
Пам'ятаймо про Україну!
Видає Український Народний Союз SVOBODA Published by the Ukrainian National Association
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054
Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com
Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054
Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.
Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу $45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".
Головний редактор —Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич, Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (дод. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осціславська (973) 292-9800 (дод. 3040)
Передплата – Марійка Пенджола (973) 292-9800 (дод. 3042)

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Листопадові дні – початок боротьби

Уже 84 рази падає пожовкле осіннє листя на хідники княжого города Львова від Листопаду 1918 року, але спомин про нього невгасаючим сяйвом прорізує минуле. 1 листопада 1918 року і 30 червня 1941 року не були виявом льокального патріотизму, а етапами розвитку однієї нації у різних історичних умовах. 1 листопада у Західній Україні мало теж саме підґрунтя і було кероване такою ж волею, що і акт 22 січня 1918 року в Києві. Це нерозривний ланцюг волі живої нації до самостійного життя.

Вже від початку Першої світової війни українці в Галичині організовували власну збройну силу. Леґіон Українських Січових Стрільців мав стати зав'язком армії для боротьби за визволення України. Серед „усусусів" у тому часі щораз більше визрівала думка про українську державність. Коли світ горів у вогні революцій і війна докінчувала імперії, зірвався український нарід до будови власного життя. Від Дніпра понеслися у світ слова четвертого Універсалу і в княжому городі Лева зірвалось з молодих грудей: „До зброї!". Буйні дні зплітались все новими боями і несли шляхами України леґенду слави борців.

18 жовтня 1918 року постала у Львові Українська Національна Рада, яка вже на другий день проголосила Українську державу на західньоукраїнських землях. 31 жовтня, о годині 8-ій вечора у залях Народного дому засідання Української Генеральної Команди під проводом сотника Вітовського. Військовим темпом виготовлено плян захоплення влади в цілому краю, а зокрема у Львові. Слід відзначити, що збройні сили українців у Львові налічували в тому часі ледве 1400 вояків. Негайно вночі роз'їхалися зв'язкові у край. Переворот призначено на годину 4-ту ранку 1 листопада. У Львові та в усіх містах і містечках почалася розброєння чужих військових відділів. У Львові обсаджено українськими вояками всі важливі державні та військові об'єкти. Вулицями йшли українські стежі. Того морозного листопадового ранку у Львові та скрізь у Галичині було встановлено українську владу, відновлено Українську державу. Синьо-жовті прапори гордо лопотіли на вежі Львова та в інших містах. О 7-ій годині ранку сотник Вітовський, як начальний командант української збройної сили, звітував голові Української національної ради, що українське військо перебрало владу у Львові та в інших містах Галичини.

Після трьох тижнів боїв нашого воятства, командування дало наказ відступити зі Львова. Стрільці плакали і благали, щоб їм дозволили вмирати зі зброєю в руках на вулицях Львова. Це була мрія юнаків, що простягали до сонця весни народів свої молоді здорові рамена. Жорстока дійсність перекинула картки незабутніх днів, що створили великі акти, але зміст їх і святість залишилися незмінними в душі народу. З цих традицій зродилась ОУН, яка підняла поклик Львова і відгукнулись на нього всі, хто пізнав безмір любови до України. Це воскресіння державного життя стало джерелом надхнення для творців Карпатської Січі, Акту 30 червня для УПА та 1-ої Української дивізії „Галичина". В Листопадові дні ми звертаємось думками до тих світлих часів, коли український нарід скидав ярмо неволі і повертався до будови державного життя.

Пам'ять про борців і героїв Листопада невмируща, їхні ідеали навіки залишились в серцях українського народу на рідних землях і поза ними.

Осип Панчишин,
Чикаго

Юрчик одержав допомогу від працівників УНСоюзу

27 липня у Львові, на летовищі „Скнилів", сталася страшна трагедія, яка забрала життя невинних людей і дітей. Сотні були важко травмовані і багато з них залишилися каліками.

Загинули батьки і діти залишилися сиротами, батьки втратили найдорожчих – своїх діток. Тисячі людей потребують психологічної допомоги. В лікарнях ще є багато людей, які отримали важкі травми. Місяць тому померли ще двоє людей.

У мого чоловіка на очах загинув його рідний брат Сашко, і два його товариші. Їм було по 24 роки. Сашко закінчив медичний інститут і 31 липня мав їхати до праці, а ми його у цей день похоронили.

Мій син Юрчик був дуже травмований. В лікарню його привезли у важкому стані. Його було прооперовано і два тижні він пролежав в реанімації, а потім в хірургії. У нього був струс головного мозку, перелом ребер, забій всіх внутрішніх органів, дуже погіршився зір. Дякувати Богові, зараз він почуває себе краще, хоч часто скаржиться на болі. Юрчик ходить до школи. Він добре вчиться, в другій клясі. Він веселий, добрий хлопець, має багато друзів.

Коли сталася трагедія, про Юрчика дізналися працівники Українського Народного Союзу, його видавництва і редакцій обох тижневиків. Вони зібрали для нас 350 долярів, які були використані на лікування Юрчика. Я хочу щиро подякувати усім за допомогу, без якої нашій родині було б дуже скрутно, і побажати всього самого доброго, щастя і здоров'я.

Леся Рудь,
Львів

Хоч пройдуть літа...

Пожовкле листя, сіре небо,
Осінній вітер, листопад,
О, скільки споминів далеких
До нас вертається назад!..
Був час і вітряний, і зимний
І листя падало на шлях,
Та в душах нам світило сонце
І квіти нам цвіли в серцях.
О, незабутній листопад!
Пройдуть літа, пройдуть віки,
А ти стоятимеш над нами,
Як тінь Господньої руки.

Роман Купчинський

Ще перед закінченням Першої світової війни і перед розпадом Австро-Угорщини, 18 жовтня 1918 року зібралася у Львові Українська Конституанта, що складалася з сеймових послів, представників партій, яка називала себе Українською Національною Радою, і проголосила урочисто, що всі області західньоукраїнських земель творять Українську державу.

Щоб не дати себе випередити поляками, українці несподівано, під орудою сотника Дмитра Вітовського, підняли над ратушею національний синьо-жовтий прапор. 1 листопада 1918 року у Львові і в цілій Східній Галичині проголошено Західньо-Українську Народну Республіку. Ця подія увійшла в історію під назвою „Листопадового Зриву".

Листопадовий Зрив – це епохальна подія, яка у великій мірі спричинилася до освідомлення і відродження українського народу взагалі, а в Західній Україні зокрема. Ця подія своїм значенням і впливом дала напрям, наснагу і цілеспрямованість багатьом наступним поколінням, назавжди закарбувала незнищиму волю всього українського народу до державної самостійности. Вона також зміцнила ідеологічні позиції українських самостійників на східніх землях України та, мабуть, найбільше причинилася до проголошення в Києві, 22 січня 1919 року, Акту державної соборности всіх українських земель. У цьому аспекті Листопадовий Зрив 1918 року став переломним моментом в історії українських державно-національних зусиль, що створив нову добу розвитку української політичної думки, а з тим й намагань до її здійснення – самостійної соборної Української держави.

Пригадуючи Листопадовий Зрив, пам'ятаймо, що ідеал, за котрий боролися та зі зброєю в руках загинули лицарі волі, став дійсністю 24 серпня 1991 року, але для зміцнення та утвердження розбудови Української національної держави доконче потрібно стояти пильно на сторожі та ні в якому разі не спочивати „на лаврах".

Ярослав Колодій,
Філядельфія

Вітання з Казахстану

Від щирого серця вітаємо колишніх вояків УПА та їхні родини з 60-річчям від дня створення Української Повстанської Армії. Прийміть наші вітання та побажання від знедолених братів-українців з далекого Казахстану. Ми схиляємо наші голови на знак шани й вічної пам'яті всім тим, хто поклав своє життя за вільну Україну.

На жаль, Верховна Рада України не спромоглася прийняти вже підготовлений законопроєкт і визнати ОУН УПА борцем за свободу й незалежність своєї Батьківщини. Але ми є свідками того, що таке визнання вже зробила українська історія. І наша справа сьогодні: подбати про те, щоб цю правду усвідомили нащадки.

Тарас Чернега,
головний редактор газети
„Українські новини",
Астана, Казахстан

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Округа УНС в Конектикат активно працює

Під час „Українського дня", зліва: Степан Тарасюк, Ігор Гайда, Богдан Добощак, Петро Гаврильців, Тарас Сливінський, Степан Бокай, Ірена Олійник, Стефан Вельгаш, Мирослав Троян, Мирон Кузьо.

ІСТОН, Конн. – Кожного року під час „Українського дня" в Стемфорді Округа УНС в Коннектикат має свій інформативний стіл про Український Народний Союз. Брошурки про УНС поліси і морґеджі, про оселю Союзівки та тижневики „Свобода" і „Ukrainian Weekly" викликають зацікавленість у відвідувачів. Цього року, 8 вересня, із Головного уряду УНС до нас приїхав Степан Вельгаш. Він радо помагав місцевим секретарям, які чергували при столі. Було багато запитань про поліси УНС, головно від людей „четвертої хвилі". Особливо жваво вони цікавилися „Свободою" і „Ukrainian Weekly". Додатковою атракцією були бальони і союзові сорочки, що тішило дітей. День був успішний, і багато людей довідалися про УНС.

На кінець дня управа Округи та секретарі мали короткі інформативні сходини. В програмі була дискусія про 35-ти Конвенцію в Чикаґо та про долю Союзівки.

Ігор Гайда,
голова Округи

Звернення до наших читачів!

Комплектуючи наші редакційні архіви, завважуємо, що у нас бракує Альманахів УНСоюзу **за 1903, 1910, 1921, 1934, 1936, 1937, 1938, 1939, 1941, 1942, 1943, 1945, 1946, 1947, 1948, 1950** роки, а також ювілейних видань Альманахів **за 1944, 1954, 1961,** і **1969** роки.

Звертаємось до наших читачів: чи у ваших архівах немає згаданих примірників, які доповнили б архів „Свободи"? Будемо вдячні за їх надіслання.

Редакція

На Союзівці – забава

Усі музики оркестри „Фата морґана" були перебрані під Елвіса Преслі.

КЕРГОНКСОН, Н. Й. – Весела маскарадна забава відбулася 26 жовтня у залі „Веселка" на Союзівці. Почалася вона парадою, під час якої гості заходили до залі у зроблених з вигадливістю костюмах. Тут були герої казок і популярні актори, кумедні тваринки і кловни, метелики . До пізньої ночі грала оркестра „Фата морґана".

Фото: Л. Хмельковський

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Хочу подарувати картини музеєві

У „Свободі" від 13 вересня вміщена цікава стаття про мистця Михайла Мороза. Вона підказала мені думку звернутися до громади з проханням порадити мені особу з відповідним знанням і статусом, щоб оцінити вартість творів кількох наших визначних мистців, щоб цю оцінку визнав американський податковий уряд.

Я маю один з пейзажів Кетскільських гір М. Мороза, дві картини Едварда Козака і чотири емалі – Марії Дольницької (я у 1978 році видав книгу Володимира Поповича „Марія Дольницька. Емаль" українською мовою, разом з моїм перекладом на англійську мову і зібраними мною ілюстраціями). Ці мистецькі твори ми з дружиною давно вирішили подарувати Українському музеєві у Нью-Йорку через заповіт. Одначе тепер наші фінансові справи дуже погіршилися – дружина вже три з половиною року перебуває в будинку для престарілих, де оплата за її побут весь час йде вгору, а моя пенсія разом з біржею пішла донизу.

Я міг би продати ці твори, але таки хочу їх віддати до музею, щоб відтягнути їхню вартість від доходового податку. Прошу допомогти мені знайти відповідного експерта. Моя адреса: J. Salisnjak, 1320 Chapel Oaks, Rochester, NY 14621-3025.

Д-р Юліян Залізняк,
Рочестер, Н. Й

На світлині – мій батько

Щиро дякую Осипові Панчишину за те, що згадав про 130-річчя з дня народження Василя Григоровича Кричевського – мого діда, („Свобода, ч. 40). Було б бажано, щоб перед тим, як писати і друкувати цю статтю, інформації були звірені і уточнені. Тим більше, що можливість одержати такі інформації є: моя адреса і телефон є в Українському музеї, і в редакції „Свободи".

На фото, поміщеному до цієї статті, не є Василь Григорович Кричевський – мій дід, а мій батько – Василь Васильович Кричевський.

У В. Г. Кричевського (діда) була одна дочка – Галина і двоє синів – Микола і Василь (останній – це мій батько).

Катерина Кричевська-Росандіч,
Каліфорнія

Поштова марка України з портретом Василя Кричевського.

Весілля на Союзівці було якнайкраще

Недавно ми мали весілля нашої доньки на Союзівці. Хочемо подякувати керівникам Союзівки Іванові Флисові та Соні Семанишин за всі їхні старання, щоб весільна гостина відбулася якнайкраще. Всі найменші деталі були виконані так, як ми цього бажали. Гості були задоволені. І навіть погода була соняшна і тепла.

Не варто йти до чужих готелів і віддавати гроші людям, які нічого спільного з нашою громадою не мають. Рекомендуємо уладжувати весільні прийняття на Союзівці. В цей спосіб допоможемо УНС втримати Союзівку і для майбутніх поколінь!

Віра і Богдан Боднаруки,
Веніс, Фла.

З Австралії – жодного відгуку

У „Свободі" 14 червня було опубліковане повідомлення голови комітету з видання книги „Злочин" А. Глуханича про збирання коштів для появи цієї збірки. Коли я прочитав цю статтю в „Свободі", то вислав до Австралії на подану адресу 100 долярів як пожертву на видання цієї книжки і просив у них, щоб дали знати, де можна замовити-купити цю книжку. До цього часу я не отримав жодної відповіді. Чи є якась можливість законтактуватися з комітетом і його представниками в Чикаґо – Мироном Лущаком, а бо в Канаді – Тетяною Романишин? Я буду дуже вдячний за допомогу.

Олександер Багнівський,
Елхарт, Індіяна

Крим має міжнародне значення

Минулого літа в Криму почалася завзята публічна кампанія, спрямована проти підприємців, які вирішили створити велике підприємство для оздоровлення і відпочинку населення.

Мешканці Криму зустріли цю пропозицію з великим задоволенням, але несподівано запротестували представники місцевих комуністичних кіл, які є при владі в Криму. Всі вони не хочуть ніяких змін, а хочуть назавжди залишитися при бюрократичному кориті. Їхній протест і закулісні махінації були такими аґресивними, що дальші вістки про цю ініціятиву та її авторів не з'явилися.

Тим часом потреби населення множилися. Велика татарська громада Криму висунула вимогу, щоб визнати її автономію. Очевидь, до виконання цієї вимоги – ще довга і нелегка дорога, але вона засвідчує, що громадськість не спить, шукає шляхів для задоволення своїх потреб.

Останнім часом появилися оголошення в засобах масової інформації, що в Криму потрібно двісті українських учителів мови та українознавства. Хто у цьому громаді допоможе?

На жаль, курортні можливості Криму теж використовуються не повністю. Сотні теплоходів на різних причалах стоять без праці. Їх повернення до служби вимагає коштів, але й дасть чималі прибутки. Увесь південний берег Криму здатний забезпечити відпочинок багатьох людей. Тут є умови для альпінізму. Проте українські туристичні підприємства досі ще не відкрили українцям шлях до Криму.

Українська пластова молодь вже мала в Криму свої табори. Організатори таких починів ведуть мову про збільшення числа таборів. Кримом цікавиться увесь світ. Зокрема, світова преса і світова наука. Та не лише вони. Світова політика також має на увазі Крим. 20 вересня в тижневику „Свобода" була вістка про те, що у Севастополі група фахівців стратегічного командування НАТО розпочала 16 вересня в Криму переговори про перспективи співпраці Військово-морських сил альянсу та України. За останні 5 років військова фльота України брала участь у 15 найбільших навчаннях за програмою НАТО „Партнерство заради миру".

Отож проблеми Криму пов'язані з долею народів.

Ярослав Гайвас,
Ашленд, Н. Й.

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Урочисто відзначили 60-ліття УПА

СИРАКЮЗИ, Н. Й. – Святкування 60-ліття УПА розпочалося 20 жовтня Літургіями і Панахидами в пам'ять героїв УПА в обох місцевих українських церквах.

В Українському народному домі зібралася українська громада міста і околиці, щоб віддати честь і шану героям України XX століття, загиблим і живим воїнам УПА. Патріярх Йосиф Сліпий благословляючи УПА з нагоди її сорокових роковин, підкреслив, що її вояки жертвою свого життя та крови освятили українську землю та стали заповітом для майбутніх поколінь.

Відзначення 60-ліття УПА організував комітет відділу УККА під проводом голови – диякона д-ра о. Мирона Ткача, який, до речі, жертовно присвятився громадській праці. Проведення свята взяли на себе директорка місцевої Школи українознавства Леся Фенцор і її співпрацівниця д-р Ірена Андерсон. Леся Фенцор разом із Ганею Грицик, колишньою директоркою місцевої Школи українознавства, також вела програмою свята.

Свято відкрив голова комітету о. Мирон Ткач, який привітав ветеранів УПА Анастазію Майкович і Володимира Дмитришина. Їм молодь вручила китиці квітів. На сцені було погруддя командира УПА генерала Тараса Чупринки-Романа Шухевича, яке освітили свічечками і вистелили квітами діти Школи українознавства. Всіх воїнів УПА, які загинули у партизанських боях та тюрмах, віддійшли від нас, громада вшанувала однохвилинною мовчанкою і попращала сурмою, виконаною інж. Орестом Грициком. Д-р о. Мирон Ткач перевів на сцені в присутності ветеранів „Присягу вояків УПА". Проф. д-р Іван Гвозда виголосив святочну доповідь.

Концертну частину розпочав заслужений хор „Сурма" під керівництвом Ореста Грицика з музичним супроводом Олекси Дашкевича піснями „Вперед, вперед" та „Розцвітайся, черемшино". Відтак місцева поетеса Стефанія Тишко прочитала вірш „60-та річниця леґендарної УПА".

Школа українознавства ім. Лесі Українки, яка об'єднує сумівську та пластову молодь, збагатила програму святкування. Учениця Ірина Чайківська прочитала вірші „Про Україну" і „Любіть Україну", а хор молодших кляс під керівництвом Світляни Коваль виконав „Ой на горі, на Маківці" та „За Україну". Хор старших кляс під керівництвом Слави Бобецької виконав „Там на півночі, на Волині" і „Марш молоді", а учні 7-ої кляси виконали монтаж „Не забудь ніколи". Ганя Грицик, Ірена Недошитко та Орест Грицик виконали уривок-інсценізацію із теми „Галка". Милою несподіванкою був виступ самодіяльної чоловічої групи з Ліверпулу (Сіракюз) під керівництвом Василя Грабовича (музичний супровід Олекси Дашкевича), яка чарувала присутніх виконанням пісень. Всі члени цієї групи – молоді професійні люди, які недавно приїхали з України.

Голова комітету о. Мирон Ткач подякував оо. Іванові Кащакові, Романові Тарнавському і Михайлові Досяку за патронат над святом, всім виконавцям програми та гостям. Хор „Сурма" завершив свято Національним гимном України.

Д-р Іван Гвозда

* * *

НОРТ-ПОРТ, Фла. – Українська громада 12 жовтня відзначила 60-ліття УПА програмою, яку підготували УККА і ОЖ ОЧСУ. Свято відбулося з участю місцевих громадських організацій, Українсько-американських ветеранів та ветеранів українських армій. Ветерани 40-ої Станиці в Норт-Порті, де комендантом Маріян Бойсюк, взяли участь у Панахиді в уніформах та з прапорами. Панахиду відправили священики обох конфесій – оо. Володимир Волощук, Іван Тилявський, Михайло Борисенко та Іван Фетенко. Свічки тримали Марія Королишин – від ОЖ ОЧСУ та Осип Датчук – від УККА.

Хор під керівництвом Любови Добровольської-Інґрам співав під час Панахиди. Парох о. митрат Володимир Волощук виголосив промову перед Панахидою, згадуючи часи боротьби нашого народу за волю України, від княжих, козацьких, через Визвольні змагання та боротьбу Української Повстанської Армії, аж до остаточної перемоги 24 серпня 1991 року.

Ветерани та уся громада віддали честь та уклін полеглим воїнам УПА і бойовикам ОУН. По Панахиді присутні перейшли на залю для святочної програми та бенкету.

Програму відкрив голова відділу УККА Григорій Королишин. Національний гимн України виконав хор (музичний супровід – Орест Лазор). Григорій Королишин зачитав слова Патріярха Йосифа Сліпого, котрі були сказані ним в посланні до 40-річчя УПА 14 жовтня 1982 року в Римі про те, що з жертвенної любови до своєї Батьківщини-України зродилась Українська Повстанська Армія, що стала живим плотом, наявним символом і вогненним знаменом для прийдешніх поколінь.

Далі програму проводила голова ОЖ ОЧСУ Іванна Яремко, яка попросила до слова д-ра Володимира Зарицького. Він виголосив промову, у якій згадав боротьбу нашого народу від давніх часів та роки боротьби УПА.

У музичній програмі виступили соліст Мирон Наваринський (фортепіяновий супровід – Орест Лазор), декляматори Люся Гарасимів, Леоніда Кучира. Співав хор під керівництвом Любови Добровольської-Інґрам. Після концерту відбувся святковий обід.

Сцену прикрасили Ярослав Горбачевський, Роман Малюк, Мирон Наворинський, Іванна Яремко та Григорій Королишин.

На закінчення свята хор виконав пісню „Боже Великий, Єдиний".

Григорій Королишин

Святкували 40-річчя церкви

САН-ДІЄҐО, Каліф. – Поєднане храмове свято св. Покрови і 40-ліття Української православної парафії відбулося 20 жовтня із участю Архиєпископа Всеволода та чисельних гостей із віддалених і близьких сторін країни. Владику привітали традиційним хлібом і сіллю голова громади Олександер Скоп і голова сестрицтва Клавдія Кревсун. Богослужба супроводилась співом церковного хору під керівництвом Сергія Гейзлера.

Ювілейне прийняття відбулося в бенкетовій залі місцевого готелю, в теплій атмосфері привітів і спогадів про розбудову церковно-громадського життя. Програмою ювілею керували Галина Грушецька і Віра Скоп. В мистецькій частині взяли участь бандурист Андрій Китастий, піяніст Богдан Гейзлер, співаки Наталка Ґебет, Галина Грушецька, Богдан Климкович.

На святі був присутній о. декан Олексій Лімонченко, завдяки якому 1961 року розпочались перші кроки церковної громади. Йому подарували видання „Храми України" з Києва. Архиєпископ Всеволод вручив нагороди-грамоти основоположникам і працівникам парафії. Видано двомовну „Книгу пам'яті" із відомостями та світлинами з життя місцевої церковної громади.

Ол. Скоп

Зустріч ректора УВУ з членами Фундації

НЬЮ-ЙОРК. – Ректор УВУ д-р Леонід Рудницький 3 жовтня мав зустріч з членами Фундації УВУ. Нею проводив голова Фундації д-р Володимир Стойко. Проф. Л. Рудницький розповів про сучасне становище Українського Вільного Університету у Мюнхені, його академічну наукову діяльність, представив склад сенату УВУ.

Цьогорічні авдиторні семестри – зимовий і літній – налічували 130 студентів, в тому числі 7 студентів-педагогів педагогічного інституту, директором якого є д-р О. Кісілевська-Ткач-Косик. Участь студентів з України відсотково найвища.

В часі семестрів 8 студентів завершили свої студії маґістерськими працями і 5 студентів – докторськими дисертаціями. Крім того, 7 студентів архітектури з України пройшли другий курс „Збереження пам'яток архітектури Баварії", спонзорами яких було Бюро консервацій пам'яток Баварії.

У видавничо-дослідницькій діяльності УВУ у 2001 році появився переклад „Історії України" М. Брайчевського німецькою мовою в перекладі М. Шарнагль-Саюк, з науковою редакцією проф. д-ра Миколи Шафовала; вийшло друком спільне видання УВУ і приятелів Товариства ім. Григорія Ващенка „Історія освіти в Україні" Степана Сірополка. Готуються до друку збірка есеїв літературознавця, поета і перекладача Ігора Качуровського „Променисті сильвети", переклади німецьких романтиків, перший переклад німецькою мовою „Енеїди" І. Котляревського авторства Ірини Спєх. Зібрано і відредаґовано матеріяли до 11-го тому „Хрестоматії української християнської літератури", словники та ін. У 2003 році буде підготовлена програма підвищення кваліфікації молодих українських дипломатів.

Провід університету розвиває міжнародні взаємини з науковими закладами Швайцарії, Чехії, Польщі, Австрії, Канади, а також України і Німеччини. Ректор УВУ вже четвертий рік викладає українську літературу в німецькому університеті Людвіґа Максиміляна в Мюнхені.

Джерелом фінансування УВУ є допомога німецько-баварського уряду, стипендійна допомога Фундації УВУ в Нью-Йорку та індивідуальні пожертви діяспори.

Оксана Луцька

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА
МАТЕМАТИЧНО-ФІЗИЧНО-ТЕХНІЧНА СЕКЦІЯ

запрошує своїх членів і українську громаду на своє засідання

в суботу, 9 листопада 2002 р., о год. 3-ій по пол.

З такою програмою:

3:00 – 3:30 **Людмила Баранник** (Політехнічний Інститут Нью-Джерзі);
3:30 – 4:00 **Олег Третяк** (Дрексельський Університет);
4:00 – 4:30 **Орест Попович** (професор-емерит Бруклінського Коледжу) „Враження з термінологічної конференції „СловоСвіт", Львів, 24-26 вересня 2002 р.".

* * *

5:00 – Круглий стіл, присвячений ЦЕНТРУ УКРАЇНОЗНАВЧИХ СТУДІЙ при Колюмбійському Університеті.
Учасники: **Марк фон Гаген** (Колюмбійський Університет), голова Міжнародньої Асоціяції Україністів, **Лариса Онишкевич**, Голова НТШ, **Анна Процик**, заступник Голови НТШ, **Роман Процик**, Голова Фонду Катедр Українознавства

63 Fourth Ave. (між 9-ю і 10-ю вулицями), New York
Тел.: (212) 254-5130 • Факс: (212) 254-5239

„Ті, що греблі рвуть..."

Учасниці „греблівського виру"

ІСТ-ГАНОВЕР, Н. Дж. – У приміщенні готелю „Рамада" 12–13 жовтня зустрілися членки одного із найстарших пластових куренів, що прибрав цікаву, але і зобов'язуючу назву – „Ті, що греблі рвуть на застоялих водах громадського життя". Курінь постав у 1926 році у Львові, а його засновницями були одні із найактивніших в тому часі пластунок. Такими міг цей курінь гордитися у довгі роки свого існування в часі явного, а відтак тайного Пласту та, згодом, на нових місцях поселення. Отож не диво, що своїх славних пластовою і громадською працею попередниць теперішні членки постійно згадують та ними пишаються. Про них, а головне – про довголітню курінну Ганку Коренець та визначну пластову провідницю Цьопу Палі-їв згадували членки куреня і на цьому зібранні, який вони, згідно зі своєю термінологією, називають – „греблівський вир".

25 пластунок сеньйорського віку і 15 – страшопластунського провели два дні на нарадах, звітуваннях зі здійсненої праці, виборі нового проводу і товариських зустрічах у гостинних приміщеннях „Рамади". У кожної присутньої були звіти від часу останньої „Греблівської ради" – у 1996 році. Отож не так звітування, як напрям праці на майбутнє був головною темою дискусій та рішень. Присутні привітали з радістю звітування про зацікавлення працею молодих пластунок з України і обговорили способи їхнього прийняття у свої ряди. Як відомо, „Ті, що греблі рвуть" мають свої відділи, які звуть плавнями, не лише в США, але в Канаді, Австралії, Німеччині, а тепер – в Україні.

Багато цікавого, разом із показом серії світлин, розповіла пл. сен. Марта Кузьмович, яка була учасницею ЮМПЗ в Україні у серпні цього року і там мала нагоду нав'язати дружні зв'язки з молодими кандидатками до куреня „Ті, що греблі рвуть". Саме співпраця з ними, а тим і співпраця з відродженим в Україні Пластом, були головними мотивами дії на майбутнє. В неділю гостем „Гребель" була представниця другого активного куреня пластунок „Перші стежі" пл. сен. Любов Крупа, яка запропонувала співпрацю цих двох куренів у акції допомоги ближнім в Україні, як матеріяльної, так і моральної, що присутні прийняли з признанням.

Новий провід куреня „Ті, що греблі рвуть" із курінною пл. сен. Мартою Кузьмович, який присутні обрали одноголосно, має перед собою як найважливіше завдання звернути всю свою увагу на Україну, допомагаючи її усіма засобами, а передусім включаючи до цієї праці молодих пластунок, які бажають, як їхні попередниці, проривати греблі на застоялих водах громадського життя.

О. К.

Зустріч під „Золоті дзвони"

ВОРЕН, Миш. – Українське село – це унікальний будинок, у якому живуть люди старшого віку. Воно розташоване в дуже гарному куточку Ворену – зеленому, доглянутому дбайливими руками. Люди, які тут живуть, мають багато приятелів, які цікавляться жителями села, бо там є їхня рідня чи добрі знайомі.

У перший місяць осені дирекція Українського села запросила українську громаду на відпочинок і на вареники в цей привітний дім. 15 вересня о 12 годині гостинна заля була повна гомону, сміху, приємних розмов.

До приємностей також належав надзвичайно смачний обід за зниженою ціною, над приготуванням якого кілька годин працювало багато людей під керівництвом досвідченої господині – першої заступниці президента корпорації Стефанії Дуб та жительок Українського села. Президент д-р Микола Пальмер також не стояв осторонь. Він був серед майстрів-кулінарів і в день зустрічі, і коли готувалися до неї.

Найбільше позитивних емоцій у гостей і господарів викликав виступ відомого і улюбленого хору „Золоті дзвони", створеного тут кілька років тому.

Програму вів один із засновників цього хору, Степан Віхар. Під керівництвом незмінної ентузіястки хорового співу Ольги Дубрівни-Соловій хористи виконали багато старовинних українських пісень, відомих і милих серцю слухачів. Темпераментні і веселі, вони викликали жваві оплески, а деякі пісні підтримували і слухачі. За широкими стінами-вікнами починалася осінь.

Через шибки з трьох боків залі зазирали осінні квіти і золотаві гілки дерев. Приємно було бачити, як молодо усміхнені були учасники зустрічі. В гарну пору року, в добрий час була організована ця імпреза, на радість людям, які того варті.

На закінчення зустрічі всіх присутніх вітав президент корпорації д-р Пальмер і подякував „Золотим дзвонам" за пісні, а всім іншим помічникам – за добру працю для громади.

Ніна Василькевич

В ім'я відродження заповідника „Козацькі могили"

Відомий громадський діяч Віреслав Лобур відвідав Берестечко на початку 1992 року і був вражений картиною постколоніяльного спустошення національної святині.

Після повернення до Америки він написав до газети „Свободи" велику статтю під заголовком „Там, де мертві промовляють до живих". Ця стаття сколихнула українців з Америки і в Клівленді виник комітет зі захисту і допомоги святині, який очолив Віреслав Лобур. Членами комітету стали відомі у США українці суддя Богдан Футей, проф. Юрій Кульчицький, проф. Ярема Раковський, Зенон Голубець, Юрій Оришкевич.

Історичні пам'ятки України близькі Віреславові Лобурові, адже він народився на тернопільському Поділлі, потім закінчив Львівський зооветеринарний інститут, захистив кандидатську дисертацію, а 1979 року виїхав до батьків у США. Він написав спогади „Життя, що неслось над безоднею". Віреслав Лобур розповідає:

– То моя особиста трагедія, трагедія нашої родини, трагедія України. Те, що я побачив 1992 року на меморіялі „Козацькі могили", мене вжахнуло. Я бачив меморіяли в США, інших країнах світу. Це – національні святині! Меморіял „Козацькі могили" був тоді занедбаним, напівзабутим, а правда про ці святощі подавалась зфальсифіковано, як і вся наша історія.

Комітет замовив і спонзорував фільм про „Козацькі могили", який демонстрували в США і Україні. В пресі було надруковане звернення до української громадськости, розпочався збір коштів, щоб фінансово допомогти святині. Міністерство культури України, яке тоді очолював Іван Дзюба, оголосило конкурс на проєкт розбудови меморіялу „Козацькі могили". Плянувалось побудова нового приміщення музею. Заплановано видати книгу про меморіял „Козацькі могили". Фінансову сторону видання забезпечить комітет, а наукову – фахівці України. Серед авторів – волиняни Євген Сверстюк, Микола Жулинський, етнограф Олекса Ошуркевич, колишній директор музею Павло Лотоцький. Праця над цим дослідженням вже розпочалась.

В минулому році вже було проведено певні роботи на меморіялі „Козацькі могили". Але ще треба відновити монастир, в якому б панував український національний дух, в заповіднику виділити меморіял „Козацькі могили", не проводити на полі Берестецької битви жодних необдуманих робіт, які могли б зашкодити його вигляду.

Комітет передав заповіднику відеофотоапаратуру вартістю 2.5 тисячі долярів, комп'ютер, ксерокс, телефон-факс на таку ж суму. До Свято-Георгієвського храму о. Іван Наконечний передав значну суму коштів, Богослужбову літературу, яка там використовується під час Богослужіння.

Володимир Рожко,
історик-архівіст,
Луцьк

Володимир Рожко (ліворуч) і Віреслав Лобур.

УКРАЇНА І СВІТ

На „лекції послів" – про Україну в Европі

Зліва: Посол Німеччини Християн Паулс, професор Теофіль Кісь і Посол України в Канаді д-р Юрій Щербак.

ОТАВА. – Четвертий вечір в серії „Лекції послів" Катедри українських студій Отавського університету відбувся 25 вересня в „Senate Room, Tabaret Hall" цього університету. Численна публіка мала нагоду слухати посла Федеративної Республіки Німеччина Християна Паулса.

Відкрив вечір і представив гостя керівник Катедри українських студій, професор політичних наук д-р Теофіль Кісь. Посол Х. Паулс за професією – адвокат і дипломат. Від 1977 року працює в департаменті закордонних справ Німеччини, був послом у Греції, Індії, Італії і США, а в 2001 році був призначений послом ФРН в Канаді.

Професор Т. Кісь звернув увагу на взаємини між Україною і Німеччиною впродовж історії. На початку XX століття Німеччина цікавилася Україною тільки як життєвим простором, тоді як Україна покладала надії на її підтримку у боротьбі за незалежність. Ситуація змінилася у 1991 році, коли Німеччина однією з перших европейських країн відкрила посольство в Києві.

Посол Х. Паулс говорив також про історію взаємин німців з українцями, про особливу ролю українців у німецькій політиці в роки Другої світової війни, про Европейський союз – як одну велику родину, пов'язану тисячолітніми традиціями. Посол Х. Паулс вважає, що Україна мусить включитися у вільну торгівлю, гармоніювати правову систему, унормувати справи економічної еміґрації, увести тверду контролю торгівлі зброєю (згадав продаж зброї до Іраку), звільнитися від залежности від Росії.

Посол України в Канаді д-р Юрій Щербак заявив, що Україна не погодиться бути знову за будь-якою заслоною і подав до відома, що в липні ц. р. Европейський союз підтвердив свою готовість посилити стратегічне партнерство між Україною й Европейським союзом.

Юлія Войчишин

Сказати правду про Голодомор

НЮАРК, Н. Дж. – Наближається скорботна річниця національної трагедії – 70 років голодомору українського народу, заподіяного комуністичним режимом в 1932–1933 роках на теренах Української РСР, Кубані, Північного Казахстану, де, в основному, мешкали етнічні українці. Це була політична акція радянського уряду та комуністичної партії з метою масового знищення українців. Мільйони українських хліборобів стали жертвами голоду, сотні тисяч загинули в таборах ҐУЛаґу, в сибірських резерваціях для „куркулів-спецпереселенців".

Ми маємо моральний обов'язок вшанувати та увічнити пам'ять безвинно убієнних українських хліборобів, нагадати світові про цю національну катастрофу, зажадати від українських законодавців офіційного визнання голоду 1932–1933 рр. актом геноциду.

Проблемами української трагедії переймається Асоціяція дослідників голодоморів в Україні, заснована 27 червня 1992 р. За десять років її діяльності підготовлено десятки томів спогадів про голодомори, сотні статтей, декілька науково-публіцистичних видань, 6 науково-документальних фільмів, проведено близько 10 науково-теоретичних конференцій, у тому числі міжнародних. Асоціяція має близько 40 осередків в Україні та поза нею.

У зверненні Шостого з'їзду Асоціяції до Президента України, Верховної Ради та уряду говориться: „Асоціяція дослідників голодоморів в Україні занепокоєна сучасним станом нашої Батьківщини. Минулу історію України вона розцінює як таку, що безпосередньо впливала на формування нашого національного сьогодення.

Трагічність сьогодення – результат розриву поколінь, наслідок імперської комуністичної диктатури. Відродження нації – економічне, культурне, мовне і духовне – неможливе без відновлення духовного зв'язку між поколіннями".

Асоціяція вимагає організувати загальнонаціональне відзначення 70-річчя голодомору української нації 1932–1933 років, провести протягом 2003 р. повсюдний облік і уточнення кількости українських громадян, знищених голодоморами 1921–1923, 1932–33 і 1946–47 рр., та зобов'язати місцеві органи влади скласти уточнені списки жертв геноциду; зобов'язати місцеві органи влади впорядкувати могили жертв голодоморів і поставити на них хресті чи інші пам'ятні знаки із зазначенням кількости жертв; створити книгу народної пам'яті кожного населеного пункту; створити Інститут вивчення геноциду української нації, проєкт якого був поданий до Кабінету міністрів України ще 1993 року; оголосити конкурс на створення монументального пам'ятника жертвам трьох голодоморів в Україні, опублікувати матеріяли Конґресової комісії США, що їх передали Верховній Раді України ще 1993 року. Ці матеріяли налічують 15 томів розслідування Конґресової комісії США про причини та маштаби голодоморів, 120 авдіокасет та 3 об'ємних томи українською мовою під редакцією доктора історії Джеймса Мейса. На їх збирання затрачено понад 7 років зусиль українців США та Канади.

Настав час надати доступ дослідникам та громадськості до всіх раніше закритих архівів України про причини та наслідки голодоморів. Історична правда про голодомори необхідна як світовій громадськості так і українському народові.

Божена Ольшанівська,
президент АГРУ

Патріярх Григорій III: „Я паломник на вашій святій землі"

ЛЬВІВ. – З 23 по 30 вересня в Україні перебувала делеґація Мелхітської Греко-Католицької Церкви. Згідно з програмою візити, 26 вересня Патріярх Антіохії і всього Сходу Григорій III, Архиєпископ Джозеф Абсі, Архимандрит Елі Хаддад завітали до Івано-Франківська. Біля Рогатина їх зустрів Єпископ-ординарій Івано-Франківської епархії Софрон Мудрий.

Перша зупинка в адміністративному центрі Прикарпаття – Івано-Франківська духовна академія. У промові до студентів Патріярх Григорій III пригадував про час, коли в 2000 році Верховний Архиєпископ УГКЦ Любомир Кардинал Гузар разом з нашими єпископами перебував на Святій Землі. Тоді у Єрусалимі зібралося 25 греко-католицьких єпископів з різних країн. Вони постановили сприяти об'єднанню зусиль всіх греко-католицьких Церков для досягнення єдности між християнами. Відтак Патріярх Григорій III сказав: „Мені дуже приємно відвідати вашу Церкву, яка розквітає. Побачити таку кількість семінаристів у Церкві, яка недавно вийшла з-під комуністичного домінування. Я запитую себе: звідкіля ви, з яких сімей ви вийшли, адже була страшна руїна? Це означає, що комунізм не зміг увійти в душу України. Коріння християнства не було викорінено із ваших родин, з вашої святої української землі".

Делеґація Мелхітської Греко-Католицької Церкви зустрілася з представниками місцевої влади.

За роки незалежности в області з допомогою держави збудовано 228 храмів. Відвідавши катедральний собор, делеґація відбула до Унева, по дорозі зупиняючись в Крилосі та Галичі. Святоуспенська Унівська лавра зустріла гостей святковим передзвоном. У своєму слові Патріярх Григорій III сказав, що він щиро молиться, щоб і цей монастир послужив для утвердження духовности українського народу, що тепер відроджується.

Делеґація завітала до Тернополя, де їх зустріли Владика Тернопільський Михаїл Сабрига, священники, представники влади та вірні. В катедральному соборі Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці відбулася Архиєрейська Літургія, яку відслужив Григорій III у співслужінні з Архиєпископом Джозефом, Владикою Михаїлом та Владикою Глібом.

У другій половині дня Патріарх Григорій III прибув до Тернопільської вищої духовної семінарії, де вітав ректор о. мітр. Василь Семенюк. Семінарія була заснована ще в 1975 році з благословення Митрополита Володимира Стернюка.

Наступна зупинка була у Зарваниці, де у соборі Зарваницької Божої Матері було відслужено Акафіст.

Отець мітрат Василь Семенюк розповів гостям про минуле і сучасне всесвітньовідомого чудотворного місця. Він назвав цікавий факт, що Патріярх Йосиф Сліпий вперше побував у Зарваниці ще немовлям, коли мама його принесла на своїх руках і просила зцілення від частих недуг.

Помолившись перед чудотворною іконою Зарваницької Матері Божої, Патріярх Григорій III та його супутники від'їхали до Заздрості, родинного села Ісповідника віри Патріярха Йосифа. Там їх привітали о. Віталій Дзюба – адміністратор храму, Дана Петровська – директор школи, та вірні. Григорій III розповів про провідну ролю Патріярха Йосифа та Патріярха Мелхітської Греко-Католицької Церкви Максима IV, яку вони відіграли на II Ватиканському Соборі, коли були голосом цілої Східньої Церкви.

Вже після півночі делеґація Мелхітської Греко-Католицької Церкви повернулася до Львова.

о. Ігор Яців,
прес-секретар Глави УГКЦ

Лілія Григорович: „Ми йдемо до громадянського суспільства"

Часто відвідуючи Україну з різними допомоговими акціями, відома діячка Союзу Українок Америки Наталія Даниленко кожного разу зустрічається з чільними представниками важливих ділянок суспільного життя, і ці зустрічі можна сприймати як інтерв'ю, котрі здатні викликати зацікавлення в ширшого кола людей. Нижче пропонуємо нашим читачам записану Н. Даниленко її розмову з депутатом Верховної Ради і головою Союзу Українок України Лілією Григорович.

Зліва: Лілія Григорович, Юлія Тимошенко, Наталія Даниленко під час сесії Верховної Ради 3 вересня 2002 року.

–Розкажіть, хоч би коротенько, про себе, про родину.

– Народилася я в Івано-Франківську, в родині репресованого священика. В 15 років залишилася без матері, з батьком, якому було 78 років, та 10-річним братом. Через 4 роки батько помер, далися взнаки вік і хвороби, які він набув у таборах, у Воркуті. Довелося іти по життю самій і допомагати меншому братові. Оскільки я не приховувала, що є дочкою священика, то спочатку працювала санітаркою, прибирала в лікарні, мила підлоги, і нарешті, через 4 роки після закінчення школи стала студенткою медичного інституту. Одружилася я так само зі сином священика із репресованої родини. Ми з моїм чоловіком – повні однодумці. З 1990 по 1994 рік я очолювала просвітницьку громадську організацію „Братство Св. Апостола Андрія Первозваного". У депутати прийшла зі Снятинського виборчого округу, звідкіля походить мій батько. Люди знали нашу родину та родину мого чоловіка, яка також походить із Снятинщини. Я була серед 13 кандидатів єдиною жінкою. В парламенті я одразу ж стала членом фракції Вячеслава Чорновола. У мене все життя була єдина партія – Народний Рух України, а тепер я є членом фракції Віктора Ющенка „Наша Україна".

– За яких обставин ви очолили Союз Українок в Україні?

– Коли закінчувалася моя друга депутатська каденція, я з рук Атени Пашко, голови Союзу Українок, прийняла, як дуже важливу ношу, цю організацію. Союз Українок – це громадська організація, яка стоїть на сторожі нашої державности, на сторожі української мови, прав українських дітей, національних традицій. Ми хочемо осягнути ті нові форми громадської діяльности, які мають з'явитися у XXI столітті в нації, що прямує до громадянського суспільства, у державі, що розбудовується. Після прийняття Конституції ми ще не мали законів, які б забезпечували права дітей. Я є автором Закону „Про охорону дитинства", а також співавтором, разом з головою НРУ Генадієм Удовенком, нової редакції Закону „Про державну допомогу сім'ям з дітьми". Сьогодні, завдяки цим законодавчим актам, діти мають більшу матеріяльну допомогу, ґарантовані права, що відповідає Конвенції з прав дітей, яку Україна ще раніше ратифікувала.

– Як ви розумієте теперішні акції протесту в Україні?

– Як рух України до громадянського суспільства. У 1991 році український народ проголосував за незалежність – вистраждану, але дещо несподівану. Тоді здавалося, досить сказати „так" незалежності, і все решта відбудеться само собою. Але народові не стало сили волі обрати ту владу, яка відповідала б його устремлінням. Балтія змогла це зробити. Там було громадянське суспільство, яке могло те замовлення здійснити. Ми ж тільки тепер дійшли до першої стадії громадянського суспільства. Це засвідчив результат парламентських виборів, коли більшість громадян сказало „Ні!" діючій владі, яка гальмує рух України вперед.

З новин Першого національного телеканалу, з доповідей міністрів так часто чуємо, що Україна вже має певні соціяльно-економічні здобутки. Але тільки пару тижнів тому ми нарешті обговорили програму боротьби з бідністю, що пропонував Рух ще років 5 чи 6 тому. Яка там боротьба з бідністю, коли витрати на соціяльний захист у 2003 році будуть зменшені! Під час відкриття сесії голова парляменту Володимир Литвин доповів, що 1,9 млрд. гривень невідомо куди поділися з бюджету України за цих півроку. Соціяльно-економічні параметри є незадовільні. Морально-політичне тло просто страшне. Населення готове до різних форм протесту.

На відміну від усіх попередніх опозиціонерів, за Ющенком – не партія, не помста, не бажання реваншу, не уневажнена родина, не бізнес. За Ющенком – Україна. Його зваженість означає його відповідальність за майбутнє України. Він переконаний, що еволюційний спосіб вирішення протиріч завжди кращий за будь-яку революцію. Сьогодні в Україні включається багато механізмів, які будуть намагатися не допустити Ющенка до президентства. Тому „Наша Україна" долучилася до акцій протесту, які були справді масовими, тому що масовою була присутність прихильників „Нашої України".

Один з часописів писав, що акції трійки – це ніщо без акцій „Нашої України". Коли „Наша Україна" вийшла на вулиці, то це вже всенародна акція. Віктор Ющенко завжди буде там, де цього вимагають національні інтереси.

– Як ви ставитеся до висловлювань вашого земляка, письменника Юрія Андруховича про створення „Галицької держави"?

– Те, що каже Юрій Андрухович стосовно якоїсь галицької держави, – це груба, стара і погано прихована провокація. Про це у свій час лише спробували натякнути такі святі люди, яких вже немає серед нас, як Вячеслав Чорновіл, і кілька губернаторів Галичини. Але ви пригадуєте, який був резонанс? Хоча вони говорили не в сенсі якогось федералізму, а в сенсі координації реґіональних дій. Якщо ми відмовляємося від Великої України, тоді нам треба відмовитися від Шевченка, Петлюри, Мазепи, Чорновола, Ющенка і залишитися з паном Андруховичем.

– Щоб ви побажали українцям Америки?

– Насамперед хочу подякувати за те, що берегли для нас Україну, а коли ми зіп'ялись на ноги – подали дружню руку. По-друге, хочу побажати усім здоров'я, миру і спокою, та висловити сподівання на незмінне порозуміння, що буває між однодумцями.

Київ і Константинопіль: церковні взаємини у XX ст.

З приводу книги Оксани Хомчук „Церква поза церковною огорожею"

Останнім часом з'являється чимало книжок про традиційні Українські Церкви – Православну і Греко-Католицьку. В Україні і поза нею, різними мовами. Без огляду на зміст цих праць, сам факт зацікавлености українськими церковними справами є позитивним явищем. Духовно-церковне життя в Україні і її західній діяспорі справді варте досліджень, роздумів, глибокої аналізи. Небезпечною тут є байдужість і замовчування – як наслідок застою і стаґнації.

Нещодавно в Чикаґо побачила світ фундаментальна праця Оксани Хомчук „Церква поза церковною огорожею". Ця велика 622-сторінкова книга з тривожною назвою має ще тривожніший підзаголовок: „Розколи і руйнація Української Православної Церкви в пошуках 'константинопільського визнання' ". З попередніх публікацій авторки у редаґованому нею журналі „Українці Америки – за Київський Патріярхат" науково-богословській громадськості в Україні відома позиція дослідниці щодо складної проблеми „визнання" нас позаукраїнськими православними і неправославними центрами. Ця позиція – гостро критична і вона має під собою поважні підстави.

Тішить те, що за складну, можна сказати, міжнародну проблему взялася фахівець, а не аматор. Вважаю, що після проф. Наталії Полонської-Василенко в українській історичній науці не було серйознішого дослідника-жінки в ділянці церковних проблем, ніж Оксана Хомчук. Вона має відповідні наукові кваліфікації (кандидат історичних наук – в Україні, доктор філософії в галузі історіографії – у США) добре володіє методою наукової аналізи, має багатий архівний і опублікований матеріял з проблеми „визнання", дає збалянсований погляд на різні питання: зіставляє „за" і „проти", даючи читачеві змогу самому робити висновки.

Книга вдало рубрикована, що дає можливість простежити проблему в її розвитку. Кожен з трьох великих розділів („Константинополь проти Москви", „УАПЦ 1921 року і розкол Українського Православія", „В пошуках визнання"), у свою чергу, поділений на низку підрозділів і параграфів.

Бібліографія займає 27 сторінок, засвідчуючи великий обсяг попередньої аналітичної праці. Цієї книги, яка, з огляду на невеликий наклад, невдовзі стане раритетом, не зможе обійти жодний серйозний дослідник церковних проблем, і не тільки українських.

Щодо змісту, то його неможливо охопити в короткій статті. Скажемо тільки про головні постуляти і висновки авторки. На безлічі фактів і документів вона доводить, що щирі спроби православних українців домогтися у константинопільських патріярхів визнання нашої Церкви, з метою перебувати в єдиній родині дітей Божих, натряпляли на хитросплетіння порожніх обіцянок турецьких греків. Велася нечиста і нечесна гра, мета якої – створити нову „православну імперію" – з методою „розділяй і володарюй" з і мораллю візантійської дволикости. Подаючи разючі (і мало відомі в Україні) факти, як випрошували наші архиєреї з діяспори в грецьких патріярхів у Стамбулі „визнання" цілої нашої Церкви або якоїсь її частини в якійсь країні, авторка глибоко сумує й обурюється з приводу цих моральних принижень.

І тут дослідницю можна зрозуміти. Вона і люди її покоління (до них як науковець належу і я) пережили подібні приниження в похмурі „радянські часи".

Проте ми не злякалися, залишившись вірними Богові і Україні. Та щоб добровільно принижувати себе у вільному західньому світі – і перед ким? – це тяжко зрозуміти...

Торкаючись сьогоденних церковних питань в Україні, О. Хомчук – знову ж таки переважно на фактах, а не на власних висновках – підводить читача до думки, що приєднання УПЦ в Канаді і США до Константинополя у 90-их роках XX ст. було трагічною помилкою. Це приєднання з метою „визнання" веде в глухий кут, в нікуди і створює чудові умови для ворогів України, для утривалення „трьох православ'їв", які взаємно поборюють одне одного.

Дмитро Степовик,
доктор богослов'я, професор,
Київ

(Замовлення з чеками на ім'я: Oksana Khomtchouk просимо висилати на адресу: P. O. Box 573, Westmont, IL 60559, USA. Ціна: 35 дол. Пересилка в США - додати 5 дол., до Канади – 10 дол.)

Від редакції: *Вище подану думку проф. Дмитра Степовика з приводу дослідження Оксани Хомчук „Церква поза церковною огорожею" ми розглядаємо як перший відгук на складну, багатоплянову книгу, зміст якої, як справедливо відзначає проф. Д. Степовик, „неможливо охопити в короткій статті". Тому ми готові надати на сторінках „Свободи" місце й для інших думок і оцінок щодо цього неоднозначного, в певній мірі контроверсійного видання, передбачаючи, що воно заторкне переконання й почуття як знавців церковно-релігійних проблем, так і багатьох наших читачів.*

Вісті Фундації імені Івана Багряного

Листопад 2002 р., ч. 27

„Диявольська гра" – новий твір Юрія Краснощока

Український письменник Юрій Краснощок написав ряд статтей в газетах України про те, що більшовики, а не німці у 1941 році, замінували і зруйнували Хрещатик та Успенський собор в Києві. В своїх статтях та книгах він використав також книгу „Київ під ворожими окупаціями" Леонтія Форостівського, третього з черги голови управи Києва за німецької окупації, що вийшла друком 1952 року в Аргентині. В ній докладно розповідається про зруйнування більшовиками Києва.

Фундація ім. І. Багряного дала кошти на розіслання книги Ю. Краснощока „Гільйотина для маршалів" до усіх військових бібліотек України. Фундація звертається з проханням до української громади допомогти пожертвами на видання книги Ю. Краснощока „Диявольська гра". Про неї він розповідає в листі до членів управи Фундації, який подаємо зі скороченням.

На жаль, ми, письменники і журналісти старшого покоління, не завжди правильно сприймаємо ті зміни, які відбулися в українському народі. Потрібен час, аби народ повернувся обличчям до української національної ідеї, а цей процес, при наявності такого великого і підступного сусіда, не простий. На жаль, наш Президент і його команда сьогодні ще не „захворіла" національною ідеєю, а користується нею покищо як ширмою в своїй політичній грі. Тому у нас в Україні видається так мало українських книжок і газет – при засиллі російськомовних. Москва посилює свій мовний, політичний і економічний вплив, тягнучи Україну в Союз слов'янських народів, а Сполучені Штати тільки споглядають на це, забуваючи, скільки мільярдів витрачав би американський народ, якби Україна з великими жертвами, матеріяльними і моральними – не розвалила б того мілітарного монстра, з яким довелося б Америці вести протистояння в гонці озброєнь і „холодній війні".

Україні зараз потрібна не стільки фінансова допомога на економічний розвиток, скільки солідне фінансове вкладення в розвиток української мови, українського радіо і телебачення, видавництв та редакцій газет. І ці асиґнування мають йти через українську діяспору з фондів американського уряду на оборону. І погано буде Америці, якщо Україна знову стане людським військовим резервом в протистоянні з Америкою –скнара платить двічі.

Пишу цю прелюдію для того, щоб ви зрозуміли, як важко сьогодні в Україні українському письменникові в своїх творах відстоювати українську національну ідею, коли навколо – засилля російськомовних ЗМІ і книжок, що фінансуються з Росії.

Ви пишете, що читачів в Америці і Канаді зацікавив мій документальний детектив „Акція „Смерш", надрукований в газеті „Молодь України" в 1998 році. Ці матеріяли у скороченому вигляді були також надруковані в державній газеті „Урядовий кур'єр". За ці публікації на мене напала газета „Комуніст" і комісія Верховної Ради України у справах партизан, звинувативши мене у фальсифікації. Вони погрожували мені, що подадуть запит в український парлямент, чому в Україні допускається публікування в урядовій газеті таких „фальсифікованих" матеріялів. Редакторів газет „брали за горло", щоб не друкували моїх матеріялів на своїх сторінках. Дечого в цій акції вони досягли. Але це мене не налякало. Я досить відомий в Україні журналіст і мене не так просто „з'їсти". У відповідь на ці пасквільні закиди я видав новий детективний документальний роман „Ґільйотина для маршалів", який продавали й в парляменті. Це книжка про знищення Сталіним і НКВД вищих командних кадрів Червоної армії на чолі з маршалом Тухачевським, а також про знищення червоних командармів-українців. Тираж невеликий – 3 тисячі, але він вже розпроданий, і багато книжок потрапило до частин Української народної армії через Міністерство оборони України. Даючи відповідь на ці закиди, я написав новий роман на основі документального детективу „Акція „Смерш", що був надрукований в „Молоді України". Цей детективний документальний твір називається „Диявольська гра".

У ньому йде мова не тільки про знищення Хрещатика і Успенського собору Печерської Лаври, а й про знищення еліти українського народу більшовиками за роки радянської влади. Еліти як української національної, так і більшовицько-партійної, але української. В ньому розкриваються вбивства Петлюри, Коновальця, Бандери, Шухевича, Грушевського, Скрипника, Любченка, Коцюбинського, Шумського та інших. В цьому романі я широко використав книжку Леонтія Форостівського „Між двома окупаціями". Цей роман плянувалося видати до 10-річчя незалежности України – фінансувати його обіцяло міністерство інформації України, але знову спрацювала „чиясь рука". Тепер міністерство обіцяє профінансувати книжку пізніше. Казала Настя, як удасться.

Чи не захоче хтось з Америки видати українською чи англійською мовами мою нову книжку „Диявольська гра" – (дос'є важливого, але небажаного свідка)? Книжка вибухова і комерційна, вона розповість про те, чого не знає діяспора в Америці.

Гортаючи пожовклі сторінки

Завдяки Фундації ім. І. Багряного щойно вийшло в світ історико-літературне дослідження журналіста і письменника Сергія Козака „Гортаючи пожовклі сторінки", присвячене українським літературним часописам, що виходили в Европі у 1945-49 рр.

Саме тоді, після закінчення Другої світової війни, сотні тисяч українців опинилися в таборах для переміщених осіб в Західній Німеччині та Австрії. Цей період позначений жвавим літературним життям у середовищі української еміґрації. Виразною прикметою того часу стала й поява цілої низки літературних часописів. Загальна кількість видань української преси в той час сягає 275. Значна частина з них – це літературна періодика, яка ще далеко не досить досліджена і належним чином не опрацьована.

Праця С. Козака – спроба такого дослідження й такого опрацювання. У виданні йдеться про історію виникнення, становлення, тематичну політику, проблематику на сторінках видань „Арка", „Літаври", „Хорс", „Заграва", „Вежі", „Звено", „Орлик", альманах і збірники МУР-у та багатьох інших.

Значне місце в новій праці відведено газеті „Українські вісті". Як відомо, це загальнополітична газета, одначе те гроно відомих письменників української еміґрації, і той обсяг літературного матеріялу, який маємо на її сторінках, дозволяють нам говорити про літературне обличчя цієї газети. Прикметно, що саме при газеті „Українські вісті" виходив й додаток „Літературний зошит".

Окрім цього, у виданні подано матеріяли до „Словника псевдонімів української еміґрації". Це одна з перших спроб зібрати матеріяли з даної теми. Тут зокрема подаються псевдоніми відомих в еміґрації літераторів Петра Одарченка, Василя Гришка, Григорія Костюка, Юрія Горліс-Горського, Леоніда Мосендза, Юрія Стефаника, Юрія Лавріненка, Бориса Грибінського, Олександра Скопа, Дмитра Нитченка та багатьох інших.

Під час праці над цим дослідженням автор користувався матеріялами і документами бібліотеки-архіву газети „Українські вісті" в Дітройті, особистої бібліотеки Григорія Костюка, яка нині зберігається у фондах відділу рукописів та текстології Інституту літератури Національної Академії Наук України, а також матеріялами бібліотеки та архівів Українського Вільного Університету в Мюнхені. Автор цього видання, яке вже поширене у бібліотеках і навчальних закладах України, вдячний за поміч у пошуках необхідних матеріялів членові управи Фундації ім. І. Багряного Олексієві Коновалу та письменникові Петрові Одарченку.

Олександер Засць,
Київ

Дописи і листи до сторінки Фундації імені І. Багряного просимо слати на адресу:
Bahriany Foundation,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights,
IL 60005 USA
Сторінку редагує
Олексій Коновал

Просимо підтримки

До нас постійно звертаються з України за фінансовою підтримкою на видання газет, журналів та поезій, спогадів, прози. Син відомого українського письменника Аркадія Любченка, який з дитинства залишився самітнім після несподіваної смерти батька. При кінці Другої світової війни, в Німеччині, його розшукала мати, яка була вивезена на працю, як „остівка". Після війни вони були репатрійовані „на родину". Тепер він написав спогади, які хоче видати.

Журнал „Зона" – збірник свідчень Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих комуністичною владою просить допомогти у виданні часопису.

Постає думка перевидати однією книгою документальні та біографічні спогади довголітнього совєтського в'язня й каторжанина Семена Підгайного „Українська інтеліґенція на Соловках" та „„Недостріляні", які в сорокових роках видала газета „Українські вісті". Книга „Недостріляні" вийшла двома частинами, а третя частина ще не була видана. На вище згадані видання Фундація потребує допомоги добродіїв.

Краще менше, але скрізь

Управа Фундації поцікавилася причиною, чому Черкаська гімназія має лише одну книжку І. Багряного „Вірю!" („Свобода", ч. 40), і дістала від свого представника в Україні В. Усаня довідку, що Черкаській обласній адміністрації було передано для шкіл области 160 томів хрестоматії І. Багряного „Вірю!", які за списком передано у 14 шкіл в ряді районів. Гімназії у списку немає. Можливо, було б доцільніше, коли б управління освіти і науки обласної адміністрації (начальник В. Десятов) замість передання по 10, 20 і навіть 50 книжок до одної школи, розподілило б їх меншим числом у багатьох школах та інститутах, щоб більше учнів могли познайомитися з творчістю письменника.

Дякуємо за пожертви

Від часу останнього числа Фундації до каси надійшли пожертви від таких осіб та організацій: 5,500 дол. – **Софія та Олександер Скопи**; 500 дол. – **Сестрицтво св. Ольги** Української православної церкви св. Андрія Вашинґтонської метрополії (з них 250 дол. – для школи українознавства в Ялті, 200 дол. – для Товариства сиріт – інвалідів „Сузір'я" в Чернігові та 50 дол. – для музею Лесі Українки в Ялті); 175 дол. – **Іван Головацький**; по 100 дол. – **Василь Пономаренко, Олександер Нестеренко та Галина Китаста** на підтримку Києво-Могилянської академії та на конкурс з української мови; по 50 дол. – **Роман Бігун, Ірина Камінська та Віктор Андре** в пам'ять покійної дружини Євгенії; 25 дол. – **Валентина Родак** в пам'ять чоловіка Петра; 20 дол. – **Михайло Семенець**. Прислані пожертви для Товариства сиріт в Чернігові, школі українознавства та музеєві Лесі Українки в Ялті вже переслані в Україну.

Управа Фундації щиро дякує всім жертводавцям!

„Я люблю волю, простір, далечінь...”

Нотатки з Ювілейної міжнародної пластової зустрічі-2002

10-24 серпня в Україні відбулась Ювілейна міжнародна пластова зустріч-2002, про яку „Свобода” розповіла в чч. 35 і 38. Тим часом до редакції надійшли листи від учасників ЮМПЗ-2002 з особистими враженнями і світлинами, уривки з яких подаємо.

Через гори, хребти, перевали...

ЛЬВІВ. – Всі дороги ведуть до Риму, і всі розмови пластового товариства були про ЮМПЗ, принаймні у Львові. Проте мені, юнакові куреня ч. 3 ім. Пилипа Орлика так до кінця і не було зрозуміло, яким чином я можу потрапити на ЮМПЗ, на який табір і що потрібно для цього зробити? Мені було тільки відомо, що виховники і провід нашого куреня, котрі є членами куреня „Ватага бурлаків”, задумали мандрівний табір першого етапу, який мав подолати стрімкі вершини та вийти на Говерлю.

Перший етап мав початися 11 серпня, проте для проводів мандрівних таборів він розпочався з реєстрації, задля якої старшина всіх мандрівних таборів практично не спала, а займалась вирішенням організаційних питань.

Нарешті та ніч залишилась позаду. Розпочався перший етап ЮМПЗ. Мандрівна частина пройшла на теренах західньої частини країни, на яких, в основному, мандрували пластуни протягом років від часу існування Пласту в Україні. Загалом більшість таборів проходила у Карпатах, деякі відбулись на Тернопільщині та в околицях Львова.

Впродовж семи днів мандрівки у Карпатах йшли дощі. Мандрувати в горах, на висоті 1200–1700 метрів, дуже складно, коли все навколо оповите хмарами та імлою, а знайти стежку – велика удача. Учасники промокали, висихали і знов промокали. Цієї долі не оминув жоден табір в Карпатах, але мети досяг лише наш мандрівний табір „Саме те!”.

Через негоду і серйозне пошкодження провідником ноги, табір „Чорногора” змушений був зійти з маршруту. Табір „Рекреації”, який мав з-під гори Стіг по хребту Свидовець вийти до витоків річки Чорна Тиса, через негоду не дійшов,

Курінь у поході

розбив стаціонарний табір на три дні, втратив зв'язок і фактично загубився, бо ніхто не знав, де їх шукати. „Смотрич” – ще один табір по Чорногорі – настільки збився з маршруту і відійшов від кінцевої мети, що на їх пошуки було задіяно контрольно-рятувальну службу.

Наш маршрут був не з легких: з села Осмолода через гори, хребти й перевали до села Ясині. Нас не спиняли дощі, вітер, сльози, втрати свідомости учасників. Ми губили і знаходили стежку. Але наш табір впевнено долав усі перешкоди і виходив кожного дня до мети. Ми в проводі працювали самовіддано. Наради і консультації проводились в русі і рішення завжди були виваженими, вдалими і вчасними. Старшина дбала за юнацтво, яке мала довести до мети і юнацтво повірило у свою мету, свою старшину.

Автобуси, які мали забрати учасників мандрівних таборів, не приїхали. Але надала допомогу Руслана Вжесневська, яка на той час організувала у Ворохті табір для дітей-сиріт зі східньої частини України. Вона перевезла з кінцевих маршрутів та прийняла всі чотири табори на базі „Україна” у Ворохті.

У неділю ранком, 18 серпня, до Ворохти прибули автобуси, які повезли всіх нас до Свіржа на другий, основний етап зустрічі.

Розпочинається відкриття. Піднято прапори восьми країн світу, у яких діє Пласт і які прибули на ЮМПЗ. Проте програма зіткнулась з реаліями життя і не все проходило гладко. Перешкодою стали сніданок, обід і вечеря. 1500 осіб мали за півтори години поїсти, а оперативність роздання їжі була дуже низькою. Їли від сніданку до обіду і від обіду до вечері.

Ми відвідали смугу перешкод, політали на летунській точці, ознайомились з різьбою по дереву, гончарством, малюнком на склі, мистецтвом Трипілля, виготовленням речей з бісеру, провели екскурсії до Львова, Унівського монастиря та до замків Львівщини. На меморіяльному цвинтарі, вшанували пам'ять вояків 1-ої УНД „Галичина”, котрі загинули біля села Червоне під Бродами.

Під кінець загострились проблеми з харчуванням, транспортом, теренівками, на яких юнацтво просто нудилось і робило собі забаву з самої теренівки. Єдиним місцем, де вирували емоції, були футбольне поле і волейбольний

Крутою стежкою – до вершини.

Дощі перетворили потоки на бурхливі ріки.

Учасники одного з мандрівних таборів.

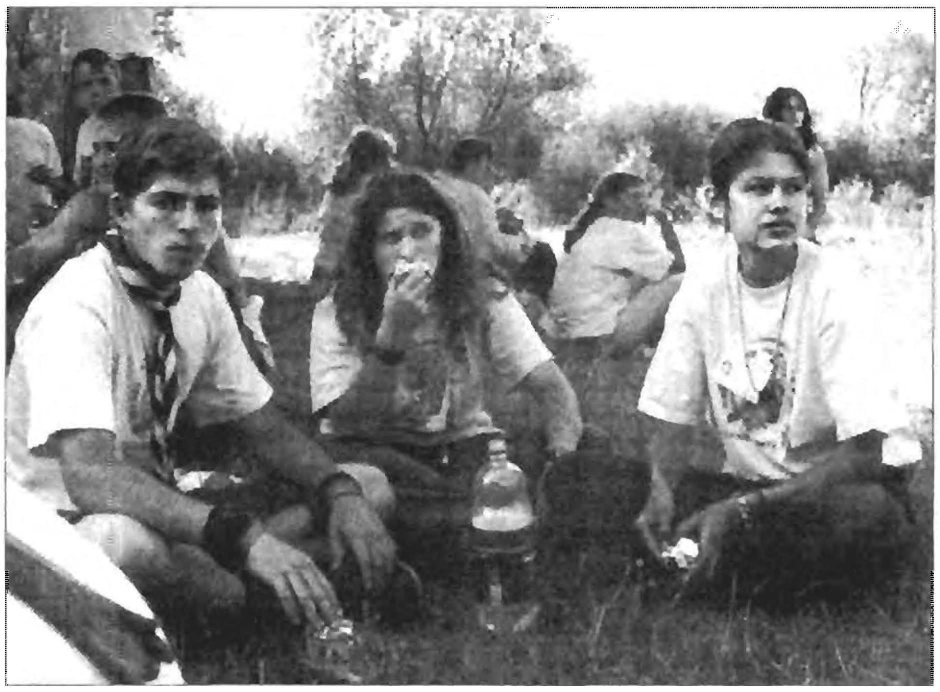
(Закінчення на стор. 17)

Лави пластунів у центрі Львова готуються до закриття ЮМПЗ.

Пластуни на Личаківському цвинтарі.

У хвилини перепочинку.

„Я люблю волю...

(Закінчення зі стор. 16)

майданчик. Не було передбачено умов для спілкування і контактів між мандрівними таборами, таборами учасників і розвідувачів чи скобів. Зовсім неможливо було контактувати з представниками інших країв, що, фактично, було основною метою зустрічі.

Завершальний акорд ЮМПЗ прозвучав 24 серпня у Львові, під час святкових заходів у День Незалежности. Це і пластова виставка у Центральному парку міста, і перепоховання Олександра Тисовського на Личаківському цвинтарі, і дефіляди пластунів вулицями Львова у супроводі міліціонерів та національних пісень, і покладання квітів Т. Шевченкові та М. Грушевському. Такої кількости пластунів Львів ще не бачив. Цей день згладив всі попередні огріхи і провали організаційного комітету.

На меморіяльному цвинтарі вояків дивізії „Галичина".

Перед тим, як поставити крапку у цій розповіді про ЮМПЗ, можна сказати, що пластунам України потрібно набирати ще досвіду в організації таких заходів і, в першу чергу, проаналізувати помилки і безвідповідальність, які були допущені окремими особами.

Проте ми зробили великий розголос Пластові – Національній Скавтській Організації України, як на сході України, так і за кордоном, підняли віру і надію до визнання у світі.

Андрій Міськів,
пластун-учасник,
курінь ч. 43 ім. П. Орлика
Фото: пл. сен. Ю. Гладкий

Відгуки пластунів про ЮМПЗ-2002

Для мене цей табір був дійсно важким. Я втратила віру в перші два дні і тільки в останній день усвідомила, яке то було виховання. Я навчилась так багато від всіх і особливо вивчила себе. Не важливо, як багато кілометрів ми пройшли: я зробила себе кращою. Не має значення, як багато сліз пролилося, бо я хотіла мати усмішку весь час. Я навчилась ніколи не втрачати надії. І за це я буду завжди вдячна. Я горда мандрівкою Карпатами.

Мар'яна Хараламбій,
Торонто, Канада

Табір виявився важкий, але, незважаючи на перешкоди, я його витримала. Щодня йшов дощ. Це був перший табір, на якому я ходила повністю мокра. Просто жах!. Але я пройшла цей маршрут. Гори дуже сподобались не тільки мені, а й всьому таборові. У наступному році я знову побуваю в таборі „Ґорґани".

Надія Нестеренко,
станиця „Чугуїв", Україна

Кожен очікував чогось неймовірного. І воно було. Уже наступного дня ми під тихий шум дощу вирушили в дорогу на гору Сивулю. І ми дійшли, чи то пак долізли до нашої точки цього дня – перевалу Леґіонів. Протягом наступних днів сонце знову забуло про нас, а дощ радісно відкривав свої обійми. В таких екстремальних умовах ми мандрували сім днів, помагаючи один одному. Ми здружилися ще більше і я надіюся, що ця дружба буде вічною у наших серцях.

Наталія Максименко,
„Чугуїв", Україна

Кожного разу, коли я казала: „Не можу, не можу", я все одно йшла і кожного разу переборювала своє „не можу"" і досягла своєї мети. Тепер я можу гордитись цим. Цей табір залишиться в моєму житті назавжди.

Світлана

На першому етапі мені було дуже важко, бо я не є добре тренована людина, але я трималася ще добре, бо хоч інколи сумувала, але в мене не було жодної істерики. Після дуже складних, але цікавих семи днів, мені було приємно зустріти друзів, яких я не бачила декілька років. Я би дуже хотіла, щоб такі зустрічі проводилися кожен рік.

Ірина Соломіна,
„Чугуїв"

Втома, радість на привалі, ватри, знайомства, нестерпний біль у спині та ногах, довгождана вершина гори, дощ, дотепні жарти, ґітара під місячним сяйвом, сонна руханка, величезні мозолі принесли мені купу найприємніших вражень. Були у нас і нервові зриви, але ми не втрачали віру і дійсно стали сильніші!

Юля Юрчик,
Рівне

Незабутньою залишилась мандрівка на Братківську гору, коли в супроводі дощу ми йшли, бо треба було йти, коли за три метри нічого не було видно, ніби все людство вимерло. Ще запам'яталась боротьба з мурашками, що поселились у наметі. Дуже шкодую, що довелося від'їжджати.

Леся Мазуркевич,
Львів

Перший день був важким, я і друзі думали, що другий день буде легшим, але це було не так. На другий день мої ноги і організм не витримали, харчі були не найкращі, але останні дні були трохи легші. В останній день лив дощ і ми були повністю мокрі, наші спальники можна було викручувати, я була дуже виснажена, йшла і плакала, а потім зрозуміла, що в мене – температура, але в нас була рятівниця лікар Оксана, яка мене врятувала. Коли я приїхала у Свірж, то дуже зраділа. У мене з'явились нові друзі, яким буду завжди рада.

Я,
Острог

Побурлакуємо світами, але повертаємось назад. Вчасно і точно, і ніякі берези чи дуби не перешкодять нам здобути нашу мету. Ми обіцяли безпеку і здоров'я учасникам і ми дотримали слова. Ми вірили в наше юнацтво – і воно допомогло нам добитись успіху. Вимарш останнього дня мандрівки на 30 км за шість годин показав, що за шість днів наше юнацтво стало Сильним, Красним, Обережним і Бистрим. Воно стало найкращим, бо була команда, яка вела до мети. Все робилось вчасно, точно і виважено. Ми знали, що нам не допоможе жодна контрольно-рятувальна служба. Нас не шукали і не пробували це робити, бо з цього маршруту можна зійти тільки на початку або на вокзалі в Ясині. Тому тільки надія на Бога та розрахунок на власні сили і досвід, був запорукою успіху.

пл. сен. Юрій Гладкий, ВБ.

5 жовтня перед академічним корпусом Аграрного університету у Львові (колишній агрономічний факультет Львівської політехніки) відкрито пам'ятник Степанові Бандері. У молодому віці С. Бандера був студентом цієї школи. Пам'ятник виконали скульптори Ярослав і Володимир Лози.
Фото: Мирослав Лабунька

Артисти кіровоградських театрів відтворили картину Іллі Рєпіна „Лист до турецького султана" на тлі відкритого 12 жовтня пам'ятника козаку Іванові Сірку в селі Торговиці Кіровоградської области.
Фото УНІАН

Фундація ім. Митрополита Іларіона (Огієнка) діє

КИЇВ. – Створена 2000 року в Києві Фундація ім. Митрополита Іларіона (Огієнка) розпочала свою працю. Головою Фундації є доктор філологічних наук – професор Микола Тимошик, а її представником у Канаді – Анна Фіґус-Ралько. Мета фундації – видання та перевидання в Україні праць Митрополита Іларіона для розповсюдження їх у школах України.

Першим фундатором у Канаді стала Катерина Лаб'юк з Канори, Саскачеван. Завдяки її жертвенності, у 2001 році, була перевидана в Києві праця Івана Огієнка „Історія української літературної мови". Кошти на видання цієї книги К. Лаб'юк пожертвувала в пам'ять своїх батьків-піонерів у Канаді Василя і Василини Гриневичів. Книга закінчується біографічними даними цієї сім'ї і самої фундаторки.

Фундаторами стали також Анна Фіґус-Ралько, яка подбала про перевидання праці Івана Огієнка „Українська культура" в пам'ять своїх батьків-піонерів у Канаді – Антона і Анни Фіґусів, Владика Димитрій з братією Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря в Києві. Їхніми зусиллями була видана праця Івана Огієнка „Українське монашество".

Анна Фіґус-Ралько оплатила видання творів Т. Шевченка у пам'ять вірної подруги Теодори Гаврисишин, яка померла 7 жовтня 1990 р. Нестор і Вікторія Ковальчуки дали гроші на видання праці Митрополита Іларіона „Розп'ятий Мазепа".

За додатковою інформацією, а також у справі пожертв можна звернутися на адреси: Anne F. Ralko, 79 Thornhill Bay, Winnipeg, MB, R3T 3W4, Canada. Тел.: (204) 261-4210; Rev. Dr Stephan Jarmus, St. Andrew's College in Winnipeg, 29 Dysart Road, Winnipeg, MB, R3T 2M7. Canada. Тел.: (204) 474-8898 (бюро), (204) 261-5194 (дом.).

Д-р о. Степан Ярмусь

Сенатор В. Дудич – „приятель Інституту"

Перлина українського Чикаґо – Український інститут модерного мистецтва (УІММ) – вже дев'ятий рік нагороджує осіб, які заслужили шляхетну назву „Приятель Інституту". 21 вересня на урочистому бенкеті цю нагороду було вручено сенаторові штату Ілиной Володимирові Дудичеві.

Заходами сенатора Дудича цього року Інститут модерного мистецтва отримав ґрант від штату Іллиной в сумі 50,000 дол. на дуже потрібний ремонт (новий фасад, охолодження, нова підлога).

Інститут, заснований в 1971 році заходами покійного д-ра Ахіля Хрептовського та його дружини Віри, потребує щедрих людей, які своєю працею і пожертвами уможливлюють мистецькі виставки, музичні виступи та літературні вечори.

Щедрими меценатами з минулих років були, крім подружжя Хрептовських, родини Шандрів, Демусів, Кабрерів, кредитівка „Самопоміч" та банк „Певність". Всі вони були нагороджені званням „Приятель Інституту". Цього року до цих шляхетних людей додається ім'я сенатора Дудича.

Під час своєї каденції в сенаті є штату Ілиной він активно працював, щоб гідно представляти потреби своїх виборців, і за це був переобраний не один раз. Він також дуже чутливий до потреб української громади та „Українського села", в якому живуть його батьки та інші члени його родини. Він народився в Чикаґо, закінчив „Chicago Police Academy". Служив у війську, в тому числі 12 місяців у В'єтнамі.

Сенатор Дудич також мав важливі контакти з Україною від часу її незалежности. За його каденції столиця штату Ілиной, Спринґфілд, стала містом-побратимом українського міста Світловодськ, яке знаходиться в Наддніпрянщині – центральній частині України.

Якраз в цей час до Чикаґо і Спринґфілду приїхали на стажування посадник Світловодську та голова економічного відділу міської Ради. У супроводі д-ра Віктора Личика з фундації „US – Ukraine" вони взяли участь у бенкеті. Після одержання нагороди „Приятель Інституту" сенатор Дудич подякував за честь і склав від себе і дружини Оксани дар в сумі 500 дол. Під час бенкету на потреби Інституту модерного мистецтва було зібрано 7,850 дол.

По вечері на бенкеті виступив бандурист Юліян Китастий з Нью-Йорку. Юліян – професійний бандурист, композитор та учитель. Він походить із славної родини Китастих. Музика Юліяна несе в собі традиції минулого, переплетені сучасним відчуттям. Юліян награв вже не один диск (CD) і їх можна набути на музичному ринку.

Фонд пожертв відкритий, хто хоче внести пожертву на УІММ, може вислати свій дар на адресу: Ukrainian Institute of Modern Art, 2320 W. Chicago Ave. Chicago, IL 60622 (датки звільнені від федерального податку).

Віра Боднарук,
член управи УІММ

Зліва: сен. Володимир Дудич, проф. Віра Боднарук, президент інституту Олег Коверко.

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Гуцульське свято у Косові

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК. – У Косові 27-29 вересня відбувся XII Міжнародний гуцульський фестиваль („Свобода", ч. 42), світлини з якого надіслав зі Львова Мирослав Лабунька. На фото (праворуч): трембітарі на фестивалі; тисячі людей побували на концертах ансамблів пісні й танцю.

На симпозіюм до Києва

НЬЮ-ЙОРК. – Студія мистецького слова Лідії Крушельницької виїздить до Києва на Перший культурологічний симпозіюм „Українська театральна діяспора в контексті мовної та культурної політики", який відбудеться 11-15 листопада ц. р.

На симпозіюм запрошені 14 студійців під проводом керівника. У симпозіюмі, якого господарем є київський театр „Золоті ворота", з доручення Міністерства культури і мистецтва України, зголосили свою участь члени театральних груп з Німеччини, Польщі, Естонії, Словаччини, Молдови, Білорусі, Грузії, Росії і США. Усі вистави цих груп мають проходити українською мовою.

Л. Крушельницька приготувала зі своєю групою монтаж з творів Лесі Українки „Жінка крізь віки".

Виїзд студійної групи уможливила фінансова допомога кредитівки „Самопоміч" в Нью-Йорку, оскільки організатори симпозіюму запевняють для учасників тільки приміщення і харчування. До Києва, зокрема, виїздять Іванна Заяць, Руслана Росціщевська, Надя Татчин, Ліза Сонна, Мелася Соневицька, Софія Зєлик, Надія Подоляк, Олена і Наталка Лисецькі, Лариса Гурин, Романа Заяць, Роксоляна Лучкань і, як опікуни, Лариса і Любомир Зєлики.

Поряд із студійною групою участь у симпозіюмі беруть зі США Вірляна Ткач – режисер в театрі „Ля Мама", і артист Ростислав Василенко.

О. К.

НОВІ ВИДАННЯ

Підручник з історії України

НЬЮ-ЙОРК. – Шкільна рада при УККА повідомляє, що в березні 2002 р. появився новий підручник історії України Юрія Гаєцького „Новітня історія України 1945-2001". Це нове й доповнене видання попереднього нарису з 1998 року, під редакцією д-ра Євгена Федоренка. Видання поділене на 23 розділи так, щоб учням було легше запам'ятати події нової історії. Після кожного розділу є 10 запитань для закріплення матеріялу.

Перша частина стосується повоєнних років: боротьби УПА з большевиками, акції „Вісла", прилучення західньої України до УРСР, третього голоду в 1947 році, нових репресій Сталіна, „хрущовської доби" й часу Петра Шелеста. Окремі розділи присвячено „шістдесятникам" та „дисидентам" з Гельсінгської групи. Описано добу „застою" за правління Л. Брежнєва та В. Щербицького, добу М. Горбачова й вибух на Чорнобильській АЕС. Звернено увагу на відродження українського життя, РУХ, віднову Української Греко-Католицької Церкви та проголошення суверенної України в 1990 році. Друга частина – це незалежна Україна з після 1991 року, доба Л. Кравчука (1991-94) й Л. Кучми (1994-2001). Підручник призначений для старших кляс Шкіл українознавства, одначе ця книжка буде цікавою всім, кого цікавить сучасна історія України.

Автор – історик-професор Юрій Гаєцький написав монографії з історії Козаччини та Гетьманщини: „Cossack Administration of the Hetmanate", Harvard, 1979, 2 томи та „Cossacks in the Thirty Year War" з О. Бараном, Рим, 1969-83. Був співробітником УНІГУ та викладав історію в Києво-Могилянській Академії.

У справі придбання книжки слід звертатися до Шкільної ради при УККА. Тел.: (212) 477-1200. Ціна підручника – 11 дол.

Є. Ф.

Сезон відкрито вдалим концертом

НЬЮ-ЙОРК. – Голяндський ансамбль „Musica ad Rhenum" постав в 1992 році і складається з різної кількости членів – в залежності від репертуару творів, які вони виконують. Ансамбль, що спеціялізується у старовинній музиці і грає на давніх інструментах епохи бароко, був гостем Українського Інституту Америки і 12 жовтня офіційно відкрив 14-ий сезон музики в Інституті.

В концерті взяли участь чотири чільні артисти ансамблю: Єд Венц (провідник групи) і Маріон Моонен – флейтисти, Джоб Тер Гаар – чельо, та Міхаел Боргстеде – гарпсихорд. Їхня програма виповнена творами французького бароко першої половини XVIII століття, в якому Франція звільнилася з італійського впливу і розвинула свою музику.

Для цілого ансаблю вони вибрали твори двох знаних композиторів – сюїту Франсуа Куперена „Франція", на початку концерту, а на закінчення – сюїту „Друге відтворення музики" Жан-Марі Леклєра. В обидвох творах музиканти мали нагоду виявити свої вмілості у виконанні відшліфованих дрібних деталів та тяжких до виконання мелізм – прикрас, яких у тих творах дуже багато.

До менш відомих належали твори для двох флейт – „Сюїта" Мішела Блаве, в якій автор аранжує свої мелодії та мелодії інших композиторів, як Рамо і Куперена, для двох виконавців. Твір написаний ужитком канону; тут чуємо пасторальні та ідилічні мелодії. А далі – „Соната для чельо й гарпсихорду" Жана Барієра. Чельова партія складніша, як ми сподівалися: тут повно подвійних нот, ломаних акордів, перемішаних штудерними пасажами, які Джоб Тер Гаар виконав з впевненою довірою.

І остаточно сольова п'єса для клявесину Жан Баптіста Форкерая, у виконанні Міхаеля Боргштеде, частини якої мають назви: „Рамо", „Кіньон", „Лев" і „Юпітер". Два перші – це композитори (можливо, учителі автора п'єси), а два останні – представники мітологічного світу: Лев – цар звірів, а Юпітер – бог блискавки й грому. Якість віртуозної техніки і артистична уява артиста Борґштеде була на найвищому рівні, його швидкість пальців – блискуча, а сила акордових звуків – вражаюча.

Таке ілюстративне виконання каже, що музикотворці тих давних часів мали гідну ерудицію, щоб так добре висловити свої ідеї звуками. Палкими оплесками задоволена публіка дякувала виконавцям.

Богдан Марків

З ТВОРЧОСТИ НАШИХ ЧИТАЧІВ

Лесі Українці

Чомусь завжди блакитні квіти
Мені нагадують Тебе,
Як легкий вітер їх бере
В чудних мелодій срібні сіти.
У них знаходжу я красу
Твоїх палких, чудових віршів,
І з кожним днем люблю я більше
Велику спадщину Твою.
Також грізна могутність бурі
Мені нагадує Тебе,
Як грім незрячну глушу рве
І в блиску родить сни минулі.
Та буря – це Твої пісні,
Що громом рвуться у просторі
І будять сили всі здорові
На бій із маревом брехні.
В тяжкім, великім парадоксі
Також ввижаєшся мені,
Бо скрити велетня душі
Слабому тілу довелося.
Однак сильніший був Твій дух
Від немочі Твойого тіла,
Бо Ти завжди співати вміла
Крізь темний шал тілесних мук.
Тому завжди до Тебе лину,
Як чую неміч у собі,
Коли повзуть гидкі змії
В душі моєї середину,
Бо Твій палкий, могутній спів,
Чудова квітко України,
Мене з мрячних низин чужини
Підносить гордо до верхів.

Ярема Купчинський,
Іст Бранзвік, Нью-Джерзі

РОДИННА ХРОНІКА

За українськими традиціями

Замість дівочого віночка буде жіноча хустка.

Початок подружнього життя.

НЬЮТОН, Мас. – 31 серпня в сім'ї Тані і Джозефа Д'Авіньйон відбулася знаменна подія: вони видавали заміж свою доньку Ларису. Наречений Володимир – з Харкова, тож весілля відбувалося за українськими традиціями.

День перед весіллям, відбулася Служба Божа за здоров'я молодих. Після чого була вечеря на подвір'ї родини Д'Авіньйон, а потім усі разом вбирали стрічками весільне дерево (ця традиція – з Гуцульщини), яке поставили перед будинком. Дружки плели вінки з мірти для вінчання. Приємним звичаєм стало вручення молодою парою дарунків тим людям, які найбільше прилучилися до підготування весілля: дружбам і дружкам, старості і старостині і, обов'язково, батькам.

У суботу, перед шлюбом, відбулася купівля-продаж нареченої. Купував наречену Володимир і його дружби, а продавав – брат Лариси Марко і дружки.

Дружки багато хотіли за свою наречену, але дружби були до цього готові і тому дістали кожна дружка по пляшці шампанського, по вечірній суконці – (щоправда, для ляльки), кошик американських грошей (правда, кошик був неповний, бо під реальними грошима була купа паперу, але це дружки побачили вже потім) і „мішок" українських гривнів. Брат Марко отримав авто – і хоча воно було іграшковим, зате мало багато шоколаду.

Весільне прийняття проходило на подвір'ї, що знову нагадало мені Україну. Традиція проводити весілля на подвір'ї збереглася переважно в селах.

Оркестра „Золота булава" знала свою справу. Коли вона почала грати українських пісень, то байдужими не залишилися навіть гості – американці. На весіллі для кожного гостя був підготовлений маленький дарунок: невеличкий розмальований глечик з іменами молодої пари і монета з України – 2 гривні.

Не можна не згадати добрим словом старосту і старостину на весіллі – Юрія Киричука і Рому Когут. Старостина привезла з Дітройту український коровай і разом зі старостою на початку весілля розповіла всю його історію.

Мене як дружку запросили з України. Ми з Ларисою – кузинки. Вперше ми зустрілися у 1981 році, у Львові, й відтоді постійно підтримуємо зв'язок. Коли я одружувалася в 1995 році, Лариса була дружкою в мене. Саме у Львові, на музичному фестивалі „Вивих", десять років тому, Лариса познайомилася зі своїм чоловіком. Це, мабуть, доля.

Наталка Михайлишин

НА ДУМКУ СПЕЦІЯЛІСТА

Чому у Львові впав літак СУ-27?

Після авіокатастрофи у Львові, коли військовий літак впав під час летунського свята на глядачів, з'явилося чимало припущень щодо причин трагедії. Подаємо думку бакалавра аеронавтики, учасника американської програми зі створення космічних кораблів багаторазового використання Івана Яременка з Каліфорнії.

Кожна проблема, яка виникає, вимагає означення предмету розгляду. Отже, що є літак, чому і як він літає, що може викликати його падіння?

Перші лети людина виконала на кулях, наповнених ґазами, тобто легших від повітря. Дальші досліди привели до створення апаратів, важчих від повітря. Поступово розвивалася наука аеродинаміки, виникло поняття про підіймальну силу, яка протидіяла силі тяжіння. Ця сила виникає завдяки різниці тиску між нижнім і верхнім поверхнями крила. Але за фізичними законами виникає сила опору, спрямована проти сили тяги. Конструктор літака здатний створити машину, яка при взаємодії цих чотирьох сил може триматися у повітрі.

Летун за допомогою системи керування може змінювати позицію літака в просторі в продовжній і поперечній площинах за допомогою горизонтального стабілізатора і вертикального кіля. Літак може виконувати шість елементів руху, які вживаються при виконанні фігур вищого пілотажу.

Отже, **першою причиною трагедії могла стати сама машина** – СУ-27Б. Цей літак створений у конструкторському бюрі Павла Сухого в другій половині 80-их років як винищувач повітряних цілей. Літак одноособовий, з двома двигунами, але є двомісні для тренування і повітряних видовищ. Швидкість у леті у 2.35 рази перевищує швидкість звуку, максимальна висота лету – понад 18 км. Складають літаки в Комсомольську-на-Амурі на Далекому Сході і в Іркутську у Сибіру в Росії.

Важається, що, виконуючи фігуру вищого пілотажу, летун не зміг вивести літак, який круто йшов до землі з висоти 200 метрів. Така фігура – пікірування – завжди виконується під певним кутом атаки, і якщо цей кут є нульовим, то на літак діє максимальна сума кінетичної і потенційної енергії. У двигуни потрапляє повітря при максимальному тиску, в результаті чого виникають ударні хвилі перед вприскуванням пального. Сила, положення і місце формування таких ударних хвиль може порушити режим потоку повітря і вприскування пального, від чого двигун, „захлинаючись", глухне. Це могло бути однією з причин біди. Хоча двигуни цього літака виготовлені у конструкторському бюрі ім. Люльки, відомого своїми розробами двигунів. Сьогодні це бюро має назву „Сатурн".

Наступна можливість біди – людина. Коли летун керує літаком, то виникає сполучення „людина-машина". Процес вивчення пілотів є трудомісткий і довгий. В процесі навчання виробляється система безумовних і умовних рефлексів, які слідують у певному порядку з мінімальними відхиленнями. Тих, хто не може вжитися в чітко-реґламентовану систему, відсівають. Після чотирьох років навчання у вищому летунському училищі курсант випускався зі званням пілота-інженера і потрапляв до військового формування, де протягом 8–10 років здобував майстерність першої кляси пілотування.

Опанування технікою пілотування триває 6–10 місяців, не включаючи нічних летів, і забирає 150-250 годин, проведених у кабіні. Підтримання майстерности передбачає до 50 годин летів місячно. Виникає значне навантаження на фізичні і психічні характеристики організму пілота: різкі зміни тиску, прискорення, температури і постачання кисню, спеціяльний одяг можуть призвести до втрати свідомости на деякий критичний час, що може закінчитись трагічно.

Сьогодні в Україні діє Харківський інститут військових летунів, а було – три. Тепер Україна має у військово-повітряних силах 555 тренувальних літаків, 326 транспортових, 767 винищувачів, 517 винищувачів-перехоплювачів, 134 бомбардувальники, 597 гвинтокрилів. Армійська авіяція нараховує 509 бойових гвинтокрилів, військово-морські сили – 184 літаки. Велика сила, але чи може вона піднятися в повітря – питання інше. На параді 10-річчя незалежности йшли загони молодих вояків в гермошлемах. Це були летуни, які не мають закріплених за ними літаків.

Отже, трагедію могла викликати як недостатня підготовленість летунів, так і стан їхнього здоров'я.

І нарешті, не причина, але **обставини, що супроводжували трагедію і збільшили число жертв.** Я бував на багатьох летунських показах у США. Глядачі – десятки тисяч осіб – ніколи не були ближчі до зони летів, як на 2 милі. Нещасні випадки були і будуть, але правила безпеки для учасників і глядачів завжди виконуються.

В 1994 році я був запрошений на летунське свято в Запоріжжі. Провели мене на трибуну для важливих гостей, де представили як українського американця-інженера з ділянки аеро- космічних технологій. Після горілки, шампанського та ікри мене запросили політати на гвинтокрилі. Пілот – генерал-майор – майстерно підняв Мі-8 у небо. Ми покружляли над Дніпром аж до відомої греблі. Після приземлення я побачив, що навчальний літак Як-55, який вирушав на старт, оточили люди.

На мою заувагу про небезпеку, мені відповіли: „А для чого у людей очі? Нехай дивляться, куди йдуть!". Під час перелету зі США до Києва на літаку Іл-62 я зайшов до кабіни екіпажу, де мав розмову з летунами. Чи так має бути? Отже, навіть випадкові спостереження засвідчують про задавнену зневагу до безпеки життя глядачів чи пасажирів.

На жахливу подію у Львові командування зареаґувало за добре вивченою поведінкою радянських часів – звільнити чи заарештувати тих, хто був найближче. Насправді ж, треба докладно вивчити усі обставини і з'ясувати, хто завинив – машина чи людина?

СПОРТ

Футбол

Півзахисник київського „Динамо" Андрій Гусін атакує гравця голяндської „Фейєнорд" у грі 23 жовтня в Києві.

Фото УНІАН

У змаганянх Ліги майстрів Европи київська команда „Динамо" перемогла „Фейєнорд" (Голяндія, Ротердам) з рахунком 2:0. Цю гру знавці футболу вважають початком відродження київського „Динамо", адже команда О. Михайличенка перемогла діючого володаря Чаші УЕФА. Перший голь у ворота „Феєнорда" був забитий після атаки Дієго Рінкона, який, увійшовши у карний майданчик, заробив кутовий, котрий виконав Бадр Кадурі. Хацкевич встиг на прострiл і відкрив рахунок – 1:0. Другий голь динамівців став взагалі шедевром комбінацій. Максим Шацьких, отримавши мяч на правому краї, вчасно помітив рух Валентина Белькевича, той забив і рахунок став – 2:0.

Становище команд в групі Е

1. „Ювентус"	4	2	1	1	8-2	7
2. „Динамо"	4	2	1	1	4-5	7
3. „Феєнорд"	4	1	2	1	2-3	5
4. „Нюкасл"	4	1	0	3	1-5	3

* * *

Молодіжна збірна України (U-19) не зуміла пробитися до другого кваліфікаційного кола ЧЕ-2003. З трьох змагань українці перемогли у двох, поступившись збірній Грузії. Проте саме ця поразка стала для збірної України вирішальною у розподілі місць. Вигравши у останній грі групового турніру в збірної Бельгії 2:1, українці разом з бельгійцями та грузинами набрали по шість точок. Але при визначенні володаря путівки враховувалася при рівності точок, забиті та пропущені м'ячі у іграх між цими командами, тому збірна України їде додому.

* * *

Нападальник збірної України та італійського „Мілану" Андрій Шевченко у першій після травми грі проти „К'єво" відзначився забитим м'ячем. Але це не допомогло його команді і „Мілян" вперше у сезоні програв – 3:2.Андрій Шевченко перебував поза грою три місяці.

* * *

26 жовтня на стадіоні ЦСКА у Києві відбулася відбіркова гра-відповідь між збірними командами України та Австрії за програмою чемпіонату Европи з футболу серед спортсменів з вадами слуху. Перша гра, яка відбулася у Відні у квітні цього року, завершилася з рахунком 0:3 на користь українців. Цього разу з рахунком 6:1 знову перемогла збірна України. Ця перемога забезпечила команді України вихід до фіналу змагань, що відбудуться у Шефілді (Англія) у червні 2003 року.

Бокс

Переможцем першости світу з боксу серед жінок, який завершився 28 жовтня у турецькій Анталії, стала збірна Північної Кореї, яка набрала у загальному заліку 26 точок. Українські спортсменки, набравши 23 точки (2 золоті і 1 срібна медалі) посіли друге командне місце. На одну точку відстали від них російські спортсменки.

Спортивне орієнтування

Утретє поспіль володарем Чаші світу з паркового орієнтування став 27 жовтня чернівчанин Юрій Омельченко. Переможну крапку в сезоні вихованець Заслуженого тренера України Дениса Тищука поставив в італійському місті Альберобело, де, як і на попередньому етапі у Форанції, показав кращий результат.

Довкола спорту

З 1 січня наступного року в Україн буде впроваджено правила поведінки глядачів на стадіонах, витяг з яких буде вміщено на кожному квитку на відвідування футбольної гри. При купівлі квитків на вимогу потрібно буде пред'явити документ, що засвідчує особу. Глядачам забороняється вхід до стадіону у стані сп'яніння та вживання алькогольних напоїв на стадіоні; кидання на футбольне поле предметів; розпалювання факелів або вогнищ; використання образливих виразів, жестів.

Шахи

Чоловіча та жіноча збірні України 26 жовтня розпочали з перемоги 35-ту шахову Олімпіяду у словенському Бледі. У першому колі чоловіки розгромили збірну Монголії (3,5:0,5, внічию зіграв В. Іванчук), а жінки здолали опір мехіканської команди (2,5:0,5, внічию зіграла Затонських). Турнір проходить за швайцарською системою, у 14 турів з „швидкісною" контролею часу (1.5 години на партію плюс 30 секунд на додання).

27 жовтня у грі Україна – Узбекистан Василь Іванчук переміг Сайдалі Юлдашева –1:0.

Обидві збірні України у матчах третьої тури шахової Олімпіяди отримали свої чергові перемоги, проте, як і раніше, не можуть увійти до групи провідних команд. Чоловіча збірна України, станом на 29 жовтня, відставала від передових команд на одну точку, а жінки від збірної Польщі,на півтори точки. Проте попереду ще одинадцять тур змагань, і все може змінитись.

Теніс

Кращий український тенісист Орест Терещук 28 жовтня досяг півфіналу у другому турнірі сателіта „Spain – 6" в еспанському місті Барселоні. На цьому ж турнірі виступав ще один український тенісист – Андрій Цехович. Він вибув з боротьби, програвши у першому колі кваліфікації мароканцеві Мехді Секату. У французькому місті Ля Рошель відбувся ф'ючерс „France F21" з фондом нагород 15 тис. дол. На цьому турнірі Сергій Стаховський вибув у другому колі кваліфакації, програвши словацькому тенісистові.

* * *

Українські тенісистки Олена Татаркова і Тетяна Перебийніс 28 жовтня розпочали змагання у французькому місті Пуат'є з фондом нагород 75 тис. дол. У першому колі одиночного розряду Тетяна Перебийніс зіграє з росіянкою Євгенією Куликовською, а Олена Татаркова поміряється силами з Стефані Форетц з Франції.

Григорій і Теодозія Стельмах

Остап Захарків

* 1924 *Нестор Стельмах* + 1958

З Поклоном Невмирущому Листопаду
та в пам'ять моїх найдорожчих

МУЖА - ОСТАПА

БАТЬКІВ - ГРИГОРІЯ, Хор. УСС-ів,

який був учасником перебрання міста Львова від австрійської влади 1 листопада 1918 р. і був ранений в обидві ноги та

ТЕОДОЗІЇ, Головної Секр. Суду Вільної України - Вишнівчик 1918 - 19 рр. і

БРАТА - НЕСТОРА, Старшини УПА липень *1924 - +1958

СТЕЛЬМАХІВ

Зложила 1000 (одну тисячу дол.) на видання Енциклопедії Української Діяспори на руки головного редактора - д-ра Василя Маркуся.

ІРИНА ЗАХАРКІВ

Квіти України. Ірина Захарків 1975

У глибокому смутку повідомляємо, що 18 жовтня 2002 р., проживши 84 роки, відійшла у вічність дорога
МАМА і БАБЦЯ

бл. п.
МАРІЯ ФАЛАТ

Покійна належала до парафії української католицької церкви св. Водохрещі, Сестрицтва св. Ольги, та Українського Дому в Рочестері.

ПАНАХИДА відбулася 21 жовтня 2002 р. в похоронному заведенні Яцківа.

ПОХОРОННІ відправи - 22 жовтня 2002 р. в українській католицькій церкві св. Водохреща, а відтак на цвинтарі св. Гробу.

Залишені у глибокому смутку:
син - МИХАЙЛО з дружиною ШАРОН
дочка - ІРЕНА
внуки - АЛЕКСАНДЕР, НИКОЛАС, КРІСТІН
та ближча і дальша родина в Америці і Україні

Вічна Її пам'ять!

З волі Всевишнього відійшов у вічність на 92- му році життя, 30 вересня 2002 р. дорогий МУЖ

бл. п.
ТЕОДОР ЛОПАТЧОК

залишив у смутку
дружину - АННУ
братанка - ІВАНА
дальшу родину в Україні
приятелів і знайомих.
Хай вільна земля Вашінгтона буде Йому легкою!
Вічна Йому пам'ять!

УПРАВА ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ УНСОЮЗУ
ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКОЇ ОКРУГИ
ділиться сумною вісткою з Управами відділів Округи і членами 422 Відділу, що з Волі Всевишнього Господа, після тяжкої хвороби, в четвер, 24 жовтня 2002 р. відійшов у вічність на 76 році життя

бл. п.
ВАСИЛЬ ЄВТУШЕНКО

довголітній секретар 422 Відділу, Товариства „Карпатська Україна". В Управі Округи був довголітнім касиром. Покійний був рівночасно активним членом багатьох суспільно-громадських установ.

ПАНАХИДА за Покійного відбудеться в п'ятницю, 1 листопада 2002 р., о год. 7 веч. в Українській православній катедрі св. Володимира у Філядельфії.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ - в суботу, 2 листопада, о год. 9-ій ранку в катедрі, а відтак Покійний буде похоронений в Савт Бавнд Бруку, Н.Дж.

Найщиріші співчуття дружині Раїсі, синові Анатолієві з дружиною, доні Людмилі з мужем і дітьми і всім спорідненим з Покійним Василем висловлює

УПРАВА ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ

У глибокому смутку повідомляємо, що в середу, 23 жовтня 2002 р. померла у Львові, на 86-му році життя наша улюблена МАМА, БАБЦЯ і ПРАБАБЦЯ

бл. п.

КАТЕРИНА ГАРГАЙ

Похована 25 жовтня 2002 р. в родинному селі Гринів, Львівська обл., Україна.

Залишені у глибокому смутку:
дочка – ГАНЯ з родиною в Україні
син – БОГДАН з родиною в Америці
та ближча і дальша родина в Україні, Америці та Англії.

Вічна Їй пам'ять!

У світлу пам'ять мого найдорожчого і незабутнього МУЖА

бл. п.

СТЕПАНА КОСТИКА

який подарував мені найкращі роки мого життя.

Як відходять від нас рідні
І найдорожчі у житті –
Залишають нас у жалю
І в невідрадній тузі.
Та не лиш самі відходять
Не самі ж вони вмирають –
Вони ж бо і кришку із нас
Із собою забирають...
А нам зраженим, у смутку,
Треба далі в життя йти...
Все – з любимим – пережите,
В спогадах ніжно берегти.

Із збірки поезій Ірини Дибко „По стежинах душі".

В ДЕСЯТУ НЕВИМОВНО СУМНУ І БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ відходу у вічність мого найдорожчого і незабутнього МУЖА

бл. п.

СТАПАНА КОСТИКА

нар. в Делятині-Лугах, Україна, матуранта Української академічної гімназії і математично-фізичного ліцею, студента Львівської політехніки – машинового відділу, активного члена ОУН, в'язня німецьких тюрем у Станиславові, Львові і Кракові, старшини УПА в боях з большевицькими наїздниками в курені командира „Грома" – округи Чорногора

будуть відправлені

СВЯТІ ЛІТУРГІЇ І ПАНАХИДИ

5 листопада 2002 р. у слідуючих церквах:

свв. Петра і Павла, Спрінг Вели, Н.Й.;
св. Покрови Пресвятої Богородиці – Аделяйда, Австралія;
Різдва Пресвятої Богородиці – Чернівці, Україна.

У глибокому смутку:
дружина – НАДІЯ КОСТИК
брат – РОМАН КОСТИК
племінники – ЛЯРИСА ЗАКЛИНСЬКА-ТОМАСЕЛІ з мужем ВІНЦЕНТОМ
– САЛЬВАТОР ТОМАСЕЛІ з дружиною ЛІЗОЮ та дітьми ВІНЦЕНТОМ і ВАЛЕНТИНОЮ
– ДЖІНА ТОМАСЕЛІ-АЛЬФАРО з мужем ПАВЛОМ і сином АНТОНЬОМ
– ОРЕСТ ТОМАСЕЛІ з дружиною БАРБАРОЮ
– д-р ОРЕСТ ЗАКЛИНСЬКИЙ з дружиною КАРІТАС та синами АЛЕКСАНДРОМ і ХРИСТІЯНОМ
– АННА КОСТИК-БОШКО з мужем БОГДАНОМ та дітьми НАТАЛКОЮ і АЛЕКСАНДРОМ Чернівці – Україна
– ЛЯРИСА КОСТИК – Аделяйда, Австралія.

Нехай пам'ять про Степана залишиться світлою в серцях, тих, які зустріли його на шляху його життя.

НАДІЯ КОСТИК

Ділимося сумною вісткою, що з волі Всевишнього, в понеділок, 30 вересня 2002 р. після короткої недуги, відійшов у вічність в Оттаві, Канада, на 88-му році трудолюбивого життя

бл. п.

інж. СИЛЬВЕСТЕР ВАСИЛЬ РЕМЕЗА

Покійний був учасником бою під Бродами і членом 1-ої УД УНА, належав до громадських і церковних організацій, був одним з фундаторів Музею, брата його матері – Богдана Лепкого в Бережанах, Україна, а також меценатом українознавчих студій, зокрема літературної спадщини і перевидання творів Богдана Лепкого.

Залишені у смутку:
кузинки – ІРИНА КОЗАК з родиною
– МАРІЯ КОСОВИЧ з родиною
– НАТАЛКА ГОЛОВАТА з родиною
кузин – д-р РОМАН СМИК з родиною
племінниця – ХРИСТИНА ЛІПНИЦЬКА з родиною
дальша родина в Україні, Канаді і США.

Хай канадська земля буде йому легкою!

Вічна йому пам'ять!

В ДЕСЯТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ 16 листопада 1992 р. нашого найдорожчого, незабутнього ЧОЛОВІКА, БАТЬКА і ДІДУСЯ

бл. п.

АНАТОЛЯ ПАШКОВСЬКОГО

будуть відслужені

ПОМИНАЛЬНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ

в неділю, 17 листопада 2002 р.

- в церкві св. Димитрія, 135 La Rose Ave., Торонто;
- в монастирі Пресвятої Богородиці в Оранджвіл, Онт., Канада;
- в катедрі св. Юра у Львові;
- в катедральному соборі, в Івано-Франківську;
- в церкві св. Юра, в Нью-Йорку.

Рідних, друзів і приятелів про пам'ять і молитви просять:
дружина – НЕОНІЛЯ
сини – ТЕРЕНТІЙ з дружиною МАРЛІН і дітьми ЖЕНЕЮ, СТЕФАНОМ і ЮСТИНКОМ
– МАРКО з дружиною ЕЛИЗАБЕТ і дітьми ЕРІКОМ і ГАННОЮ
дочка – РОМА ПАШКОВСЬКА-БОЙКО з чоловіком ВОЛОДИМИРОМ

РЕКЛЯМА • ОГОЛОШЕННЯ • ПОВІДОМЛЕННЯ • *Марійка Осціславська 973-292-9800 #3040*

ХОЧЕТЕ ПРОДАТИ ЧИ КУПИТИ ХАТУ?
Зверніться до
ВАСИЛЯ КАВАЦЮКА
(908) 790-9240
або
(908) 265-7618
Exit Realty

ARKA COMPANY
Нитки, тканина до вишивання, писанкові прибори, касети, відео-касети, CD, шкільні книжки, хустки, кераміка, різьба.
26 First Avenue, New York, NY 10003
Tel.: (212) 473-3550

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
Найбільший вибір українських книжок.
Замовляйте каталог:
1-866-422-4255
www.ukrainianbookstore.com

16.9 ¢/min
Call UKRAINE
Great domestic rates. Great rates to the rest of the world - any day, any time, direct dial. We also offer prepaid Calling Cards: calls to Ukraine 10.9 c/min.
1-800-449-0445
LDPOST
WWW.LDPOST.COM

ОКСАНА ТРИТЯК
Професійний продавець забезпечення УНС
OKSANA TRYTJAK
Licensed Agent
Ukrainian National Ass'n, Inc.
2200 Route 10, P.O. Box 280 Parsippany, NJ 07054
Tel.: (973) 292-9800 (Ext. 3071) • Fax: (973) 292-0900
e-mail: OKRYS@YAHOO.COM

ЕВГЕН ОСЦІСЛАВСЬКИЙ
Професійний продавець забезпечення УНС
EUGENE OSCISLAWSKI
Licensed Agent
Ukrainian National Ass'n, Inc.
tel.: 732 583-4537• fax: 732 583-8344
Matawan 9@optonline.net

ОРКЕСТРА „ЛУНА"
Музика на весілля, забави, фестивалі.
Святкування роковин.
ОЛЕСЬ КУЗИШИН
Тел./Факс: (732) 636-5406
e-mail:dumamuse@aol.com

Fregata TRAVEL SERVICE, INC.
250 West 57th St.#1211 Phone: (212) 541-5707
New York, NY 10107 Fax: (212) 262-3220
ECONOMY AIRFARES
Львів/Одеса
652 дол. + tax (round trip)
430 дол. + tax (one way)
Київ
547 дол. + tax (round trip)
391 дол. + tax (one way)
Restrictions Apply

LAW OFFICES OF
ZENON B. MASNYJ, ESQ.
Від 1983

- Серйозні персональні пошкодження
- Купно, продаж нерухомостей (Real Estate and coop closings)
- Репрезентування комерційної діяльности
- Securities arbitration
- Розводи
- Заповіти-офіціяльні завірення

157 SECOND AVENUE
NEW YORK, NY 10003
(212) 477-3002
(Тільки за попереднім домовленням)

МИХАЙЛО П. ГРИЦАК
адвокат
З КРИМІНАЛЬНИХ І ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ, ЯК ТАКОЖ КОМПЮТЕРСЬКОГО ПРАВА
Член адвокатської палати в Н. Дж., Н.Й., Конн., Вашінгтоні.
316 Lenox Ave., Westfield, NJ 07090
Tel.: (908)789-1870;

JENNIE L. SHATYNSKI, RN, Esq.
Адвокат,
говорить по українськи
- **Помилки медичної практики**
- **Тілесні ушкодження**
- **Дискримінація**

Член адвокатської палати Н.Й. і Н.Дж.
Тел.: (732) 516-1104

ФІРМА ЄВШАН
пропонує касети, компакт диски, відео, шкільні книжки, комп'ютерні програми, писанки та різні подарунки.
Замовляйте новий каталог на 2002 рік!
Тел.: 1-800-265-9858

MEEST-KARPATY of INDIANA
БОГДАН БУХВАК – власник
Посилки в Україну $ .49 за фунт кораблем
$ 1.65 за фунт літаком
Пересилаємо пакунки і гроші в Україну і Східню Европу.
Можемо відбирати пакунки з хати.
7429 East 72th Court, Hobart, Indiana, 46342.
Tel.: (219) 947-7111

UKRAINIAN SINGLES NEWSLETTER
Serving Ukrainian singles of all ages throughout the United States and Canada.
For information send a self-addressed stamped envelope to:
Single Ukrainians
P.O. Box 24733,Phila., Pa. 19111
TEL.: (215) 722-6282

Д-р ЮРІЙ ПРИСТАЙКО
FOX CHIROPRACTIC OFFICE
Чи Ви маєте проблему з плечима?
(шия, хребет, болі голови)
ХІРОПРАКТИК ДОПОМОЖЕ ВАМ
250 Millburn Ave., Millburn, NJ 07041
E-mail:SpineDoc2@aol.com
Tel.: (973) 467-9070 • Fax: (973) 467-2044

PROSTHODONTIST
д-р ОЛЕКСАНДЕР КМЕТА
косметика зубів,
загальне лікування, „Implants".
5E. 19th Street, 5th Floor, New York, NY 10003
Tel.: (914) 522-2558
Fax: (914) 963-9701
Доктор говорить по українськи

Рідним в краю помагати, чи по світу подорожувати - тільки з фірмою КАРПАТИ!

KARPATY Export-Import

KARPATY

KARPATY TRAVEL

ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ
протягом 2-7 днів

НАЙКРАЩІ ЦІНИ НА КВИТКИ

Добре знана у Канаді
Та в Америці відома
Фірма наша вже віддавна
Служить людям чесно й справно.
Щирий сервіс, низькі ціни!
Хто ще краще про Вас дбає?

Доставляємо до рук адресата в Україну, країни СНД та Східної Європи американські доляри

ПЕРЕСИЛКА ПАЧОК

НА ВСІ АВІАЛІНІЇ СВІТУ!

Запрошення до Канади та США

Візи до України, Польщі та Росії

Достава тракторів, автомобілів, побутової техніки та електроніки

ДОСТАВА ХАРЧОВИХ ПАЧОК з КАТАЛОГУ

Медичне забезпечення для відвідувачів у Канаді

ВІДПОЧИНОК на відомих курортах

Телефонуйте до нас, щоб оформити замовлення та за детальнішою інформацією

На всі замовлення Ви отримаєте поквітовання від Ваших близьких

121 Runnymede Road,
Toronto, Ontario,
Canada M6S 2Y4

Tel. (416) 761-9105 **1-800-265-7189** **Fax (416) 761-1662**

E-mail: nsemczys@aol.com
www.karpaty.on.ca